

ЕКСПАНЗИЯТА
НА НОСТАЛГИЯТА

ЕНЕРГИЙНИТЕ
ТЕРМИНАТОРИ

ДЕЦАТА
И ОГРАНИЧЕНИЯТА

КАТЕХИЗАЦИЯ НА МЛАДЕЖИТЕ

ИМА ЛИ МЯСТО ЗА БОГ
В НОВА ЕВРОПА

ЕЛ ГРЕКО

ДА БЪДЕШ ЩАСТЛИВ,
ЗНАЧИ ДА ПРЕГРЪЩАШ
ИИСУС....

СВЕТ

WWW.SVET.BG

СТАВАТ ЧУДЕСА!

4,00 лв.

ISSN 1313 - 9320

9771313932005

БР. 10/2013

ателие книжарница къща за птици

ТРАВОУЛЯВНАТА
КНИЖАРНИЦА

ателие книжарница къща за птици

София, ул. „Проф . Асен Златаров“ 22

бр. 10/2013

Маргарита Друмева
ЕКСПАНЗИЯТА
НА НОСТАЛГИЯТА

4

РЕЛИГИИТЕ В БЪЛГАРИЯ
Жасмина Донкова
ЕНЕРГИЙНИТЕ
ТЕРМИНАТОРИ

10

Виталий Юриевич Булга
ДЕЦАТА
И ОГРАНИЧЕНИЯТА

24

Пламен Иванов
КАТЕХИЗАЦИЯ
НА МЛАДЕЖИТЕ

32

Дорота Трела
ХРИСТИЯНСТВО
И МОДЕРНОСТ

Зоя Новакова
ШАНСЪТ
НА НОВИТЕ ЕВРОПЕЙЦИ

ОБРАЗИ
Маргарита Друмева
ВЪРХУ КРИЛАТА
НА DOMÉNICOS

Лиляна
Хабянович-Джуркович
ДА БЪДЕШ ЩАСТЛИВ
ЗНАЧИ ДА ПРЕГРЪЩАШ
ИИСУС...

Главен редактор
Илиана Александрова

Редакционна колегия
Тодор Кичуков
Андрей Романов
Мариян Стоядинов
Пламен Сибов

Дизайн и предпечат
Гергана Икономова

Разпространение
Ивайло Недков
omophor.dealer@gmail.com

Адрес на редакцията
София 1330
ул. Младежка искра 3
тел./факс: (02) 987 1655
e-mail: svet@pravoslavie.bg

Печат
Класик дизайн

В списанието
са използвани снимки на:
Пламен Сибов
Маргарита Друмева

Корица: Пламен Сибов

WWW.SVET.BG

УВОДНИ ДУМИ

ИЛИАНА АЛЕКСАНДРОВА

Стават чудеса!

Наближават коледните вълнения. Песните, подаръците, празничната възбуда и вярата, че по Коледа стават чудеса. Каквото и да казвате, че празнуваме, както и да се съпротивляваме на търговията с празничните вълнения, Рождество си остава чакан и любим празник, който обединява всички.

Във въздуха се носи надежда и вnezапно се надига желанието да се зарадват всички, да няма страдание и болка точно на този празник, да бъдем всички в него. Празно ли е това желание? Със сигурност има какво да се каже за тази припомнената емоционалност, която никак не можем да удържим след празниците, както и да направим благотворителността и състраданието начин на живот. Но все пак, ако погледнем

по- внимателно това вълнение, то не е случайно. И защо да не опитаме да разберем какво ни казва и да отговорим?

Защо така се радваме на Рождество, защо чакаме чудо? Защо сякаш животът ни започва отначало, гадаем по късметите в баницата, украсяваме елхите и домовете си, премисляме живота си, редим трапезата и чакаме?...

Чакаме сякаш да се роди отново надеждата ни за добро. Да се роди някакъв нов и смислен живот. И Той наистина Се ражда. Всяка такава нощ, от началото на времето, Господ Влиза в живота ни като един от нас. Каквото и да мислим, чувстваме, че тихата радост на тази нощ има дълбочина и сила, която преобръща света. И нашата собствена съдба. Това чакаме.

Обичаме тихата нощта на Рождеството, защото тогава Бог сякаш е най-близък, най-достъпен... най-подобен на нашата крехкост и беззащитност. Някъде, в едни стихове, бях прочела – „Бог е дете, което плаче“. На Рождество можем да преживеем това. Рождеството е празник на любовта. И на надеждата. Всичко започва отначало с раждането на новия Адам, който отново отваря човешкия живот за Вечността.

И в нощта на Рождеството ние търсим отблъсъка на тази Вечност – в сиянието на Витлеемската звезда, в светлините, с които рисуваме празника или в бъдника, който цяла нощ гори в огнището на поизстиналите ни души.

Честито Рождество Христово!

ЕКСПАНЗИЯТА НА НОСТАЛГИЯТА

Маргарита Друмева

Pазлоляни маси хора по улиците, знамена, патриотични песни, оратори и лозунги, скандинания „за“ и „против“, оккупации, автобуси и Влакове, пристигащи в столицата, тръгващи си; стени от бронирани полицаи в близост до бронирани им коли... Картина, в която живеем вече толкова месеци, независимо дали носим лозунг или просто минаваме покрай нея. И през всички събития наблюдавам едно невидимо присъствие, което определя настроенията и посоките, което е очевидно, при все че няма път, и което налага своите закони. Дори мога да визуализирам по някакъв театralен начин това присъствие – стара дама, облечена в черен брокат с висящи дантели, Нейно ВеличествоНосталгията.

Нейният парфюм е наситил въздуха. Носталгия по едно нереално идеално минало, измислено и подредено, което идва не просто като отпор на желанието за промяна, но гори показва здрави зъби и хане. Минало, което се отъждествява с комунистическите идеали, възпитали няколко поколения, свикнали да мислят в първо лице множествоно число, като колектив, като маса – „нашето минало“, „нашият живот“, „нашата биография“. Затова линиите по лицето на старата дама са извяни нак от колективната представа за морал и истина, в която балансираното съвършенство на обществените отношения не се е понесло днешното разпадане на ценности. Много тъга носи в сърцето си Нейно ВеличествоНосталгията. Тя непрекъснато оплаква накърнена-

та бивша добродетел, взаимността, щедростта, обичта, уважението, прекършени днес поради настъпилите егоистични модерни времена. Оплаква отдавна отминалата възможност да си построи скромната панделка и да си кара старомодната кола, като същевременно скандира лозунги за светло бъдеще. Старата дама – уж немощна – броди по улиците на града и строи барикади.

Интересно е, че носталгията е дефинирана като медицински феномен (болест) още през 17 век. Тогава медицината я изследва и предоставя своите научни аргументации, до момента, в който психологията се обособява като самостоятелна наука и предявява претенции към нея като към обект на проучване. Интересът към нея се ражда от самия живот с цел да се диагностицират някои социални и политически процеси, както и да се използва носталгията за мяжното контролиране. Представете си армия, обхваната от вируса на носталгията – тя е изгубила войната още преди да влезе в бой. Носталгията понякога взема застрашителни размери, някои говорят за „епидемии от носталгия“, което налага лекарите да измислят „противоотрова“, с която да имунизират бъдещите поколения срещу носталгия. Но старата дама не се предава толкова лесно. Тя не просто се клонира, а придобива все нови и нови видоизменения и днес рационалните умове на човечеството напразно се опитват да я влякат в стройни научни класификации. Така или иначе носталгията кореспондира

с големи маси хора, носейки в себе си видигнат юмрук и като такава е използвана от политиците мощно и безпардонно в своите тайни (че и явни) политически комбинации.

Медиите обикновено определят носталгията като болест на съзнанието и слабост на Волята. Цели армии преди столетия били обхванати от „Вируса“ на носталгията, войниците масово искали да се върнат въвщи и ставали небоеспособни. В резултат на носталгията, мозъкът се възпалява. При аутопсията на замръзналите наполеонови войници по руските полета били установени много често такива мозъчни изменения...

Цели общества са били „заразени“ от носталгия, затова в науката говорят и за „социална носталгия“ тогава, когато са настъпвали съществени промени на условията за живот. В такъв случай носталгията си кореспондира с митологията – създава се мит за общественото устройство, социални отношения, начин на живот, идеали и цели, свойствени за някаква минала епоха. През този мит се оценява сегашната реалност и се налагат в нея корекции, с цел да се контролира животът и да бъде моделиран съобразно един идеален първообраз (архетип). Митът съдържа в себе си реални и нереални елементи, към които обаче обществото се стреми, преживявя ги и изпитва като тях тъга и конлек.

Какъв е образът на носталгията в България, такава, каквато я видях в

мътните прозорчета на прииждащите отвсякъде автобуси. Носталгията у нас болест ли е или лекарство? И докъде стигат нейните сенки? Истината е, че видях само едно от нейните лица, и то не беше много приятно. Никакъв мит и никакъв идеален първообраз няма тук, по-скоро политическа манипулация на крайни носталгици, които яхнаха кромката носталгия на десетки хиляди зле облечени българи, за да запазят Владства си.

Потопен в илюзията на носталгията, човек се чувства удобно в идеализираното минало и всячески се опитва да запази това състояние. Ще започне да действа, да се съпротивлява срещу всичко, което би могло да разрушат идеала, дърпащи „юздите на коня“, така че илюзията да продължи колкото се може повече, с нестихващия блян за вечност. В определен момент носталгията наистина може да свърши работа, но само за кратко. Защото покрай спрелия на пътя профучава колелото на живота, което старата дама няма да може да спре, гори да застане на пътя му.

Носталгията отказва да приеме реалността такава, каквато е, и скандира за своята отминалата въобразена реалност. Старата дама търди, че знае и разбира, позовавайки се на собствените си добродетели и чувството за пълноценен живот, спечелени битки, лишения, граничещи със себеотричане и героизъм. Тя има спомени, които с течение на време-

то Все повече се отдалечават от „онова, което беше“ и се превръщат в митология. Героичните същества в нейните митове обаче Всъщност са призраци в златни рокли. Вързан с хиляди халоциногенни въженца, носталгичният човек се опитва да докаже сам на себе си, че е щастлив. Но Всъщност е много самотен. Твърди, че е свободен и знае цената на свободата, но в същото време е зависим от измисленото си минало.

Носталгията извиква за живот представата за онова състояние, когато всичко в човешкия свят изглежда „значително“ и „значимо“. Дори само в неговата форма, гигантска и изсечена с едър замах, без която животът би бил безсмислен. Това е спомен за време, в което на живота се гледа сериозно, а ония, които се шегуват, са изпращани в лагери. Човешкото общуване е моделирано с привкус на приподигнатост, а партийните и комсомолските секретари са по-скоро завеждащи ентузиазма. Никой вече не говори по начина, по който носталгията години наред е възпитавана да общува с другите в личните си отношения и в социума. Тя не знае как да го направи по друг начин днес.

Комуникациите на старата дама са силно ограничени. Тя общува единствено с други носталгични същества, подобни на нея, които придават значимост и величие на живота ѝ. Така старата дама сама причинява разпада на общността, за която толкова бленува, отказвайки комуника-

ция, което понякога стига до дебелочие и темерутщина. От черното ѝ бое се спуска дебела дантела, която скрива очите ѝ. Застинала в позицията на самозван праведник, носталгията разрушава всички мостове към собствените си деца, в чието име се кълне, че съществува.

Болестта „носталгия“ е подобна на загубата на зрение. Болният не вижда дърветата на среща си и се опитва да си спомни тяхната форма. Ако не успее да го направи, въобразява си как биха изглеждали те в техния идеален вид. Носталгичният човек е искрен във видението и измислицата си, той е убеден в тяхната истинност и няма да ви повярва, ако решите да му кажете, че Всъщност дървото пред него видимо е крило. Носталгията има способността да избира от реалността онова, което ще ѝ свърши работа, за да оправдае своята праведност. Тя е способна открито да спекулира с гействителността, да заобиколи очевидни и очевидни факти, които биха накърнили образа ѝ на светица. Идеализирачи миналото, старата дама има криви очила и за настоящето. Съответно и за бъдещето.

**ВСЕКИ ДОПУСНАТ
ПОЖАР Е ПАМЕТНИК
НА ЧОВЕШКАТА НЕБРЕЖНОСТ**

Носталгията не анализира миналото, това не е възможно. Или поне не е възможно да донесе правдиви образи. Старатата гама е толкова „вътре“ в миналото, че няма как да го погледне отстрани. Вътре в него са нейните райски градини и тя няма намерение да ги изостави, понеже там се произвежда храната ѝ и соковете, които я поддържат жива.

Носталгията не би могла да анализира и настоящето. Според нея в настоящето има твърде много грешки, породени само защото на нея са забранили да ги предотврати. В миналото няма генерални грешки, мисли си старатата гама. Анатема за всички, които мислят, че миналото трябва да се изхвърли в килера.

Издигайки в култ руините от миналото, тя не признава стремежа на други да строят по различен начин. Няма алтернативи и варианти при носталгията. Има само един прав път и с цената на героични жертви, той трябва да бъде построен, въпреки другите. Колкото по-трудно се прокарва този път през скалите, толкова по-възвишена ще е животът на старатата гама. Ръцете трябва да са напукани от студ, гърбът изкривен от труд. Именно върху него тя носи целия свят. Носталгията трудно може да приеме, че има някой друг, толкова силен и толкова морален, да носи свeta на плещите си. Като един груз добре познат митологичен герой...

Все пак носталгията не е дошла в нашия свят случайно. Вероятно има

много основателна причина да ходи и днес по площадите. Буквално пре-Ведена, сумата „носталгия“ означава „тъга по дома“, „завръщане към родното“, не само като пространство между четири стени, но и като дух – път обратно към всички ония идее и обстоятелства, в които човек или общество се чувстват комфортно. В този смисъл носталгията би могла да означава и път към себе си, към собствената си идентификация, което я препраща към другата страна на същността ѝ. Носталгията е болест, но и лекарство. В динамиката на модерната индустриска епоха, прогреса, невиждания строеж все по-нагоре и настани, носталгията би могла да внесе известен ред. Ред в устрема на технологичния свят, който е създаден от човека, но самият той стои посред него объркан и заплашен от разпадане, от хвърчене по периферията и загуба на център. Всеки ден нещо се променя, нещо ново идва, нещо си отива, цялостта на социалния и ценностен свят се пропуква. Шеметната въртележка може да спре пред нозете на старатата гама, която има суми за окръгяване, конеъж, мир, подреденост – онова, което беше. Без значение, че „онова, което беше“, може в действителност никога да не е било.

Все пак може би в някой от своите костюми старата дама би изглеждала гори привлекателна. Причините за „сега“ се коренят във „чера“, а в миналото са кипели също такива съграждащи процеси, както и днес. Носталгията не винаги проявява своя намусен и войнствен характер. Имаме примери за носталгия, която съхранява човешката душа от ужасите край него – да си спомним само историите от миналото, които пленници те в концлагерите по време на Втората световна война са си повтаряли, или романтическите, които хората пеели в окопите под бражеския обстрел.

Носталгията по миналото и мечтата за по-добро бъдеще вървят ръка за ръка, преследвайки една обща цел – на базата на миналото да се изгради бъдещето. Макар никога преди човечеството да не е било изправяно пред толкова много глобални проблеми, както в нашето време. Модерните времена не могат да бъдат бленуваният „дом“, въпреки оптимизма на великите философи от миналото, които твърдяха, че човечеството върви към своето съвършенство. Лично аз не вярвам в това.

Симптомите на носталгия нещо означават и най-вече посочват духовната криза, в която е изпаднало бодро крачещото към прогреса човечество. Тя е по-скоро духовен, отколкото какъвто и да е груп проблем. Разговорът за носталгията засяга извечни и фундаментални въпроси, на които старата дама отговаря като

човек, който не е срещал Бога. Изгубеният рай е в миналото, твърди тя, а не в бъдещето, погледът е назад, не напред. Носталгията приема лика на спасител, без да е спасител, и се опитва да замени жертвата, която вече е сторена от Богочовека. В Него всеки един от нас може да намери себе си, в Него имаме своя дом, който е нещо много повече от всичко, което сме бленували: без призраци в златни рокли, без изкрияване на времето и пространството, миналото и бъдещето, без виднати юнтуци. Има плодове и Слово, чрез което общуваме. Има мир отвътре и отвън и грижа за другия.

Носталгията усеща с цялото си същество приближаването на края, след който тя вижда само пръст и вакуум. Затова здраво се е вкопчила в този свят с героичната идея да го моделира в името на бъдещите поколения, с които обаче не знае как да разговаря. Тя не престава да живее с месиански разбирания за върщане на невинността, но неусетно се въоръжава и строи барикади. Така отрича сама себе си – с дебели черти зачерква същата тази невинност и се успокоява с мисълта, че „целта оправдава средствата“.

Носталгията има много лица, но където и да отиде, нейната сянка е много дълга и се движжи от миналото, през настоящето към бъдещето. ■

Жасмина Донкова

За рубриката РЕЛИГИИТЕ

Жасмина Донкова е завършила богословие в Софийския университет. Защитава докторска дисертация в областта на каноничното право в Богословския факултет на СУ и докторат по философия на религията към Института за изследване на обществата и знанието към БАН. Понастоящем е старши експерт в Дирекция „Вероизповедания“ на Министерския съвет.

В БЪЛГАРИЯ

През цялата човешка история религията винаги заема важно място в оформянето на култури и общества. Религиите осигуряват основните норми за етично поведение и в много общества са основен източник на образование, а религиозните убеждения са възхновявали множество световни лидери при вземането на важни решения.

В днешния свят ролята на религията остава важна, защото продължава да влияе на отношението ни към събития като 11.09.2001 г., кризата в Близкия Изток и пр. Дори и в нашата страна, с преобладаваща секуларна култура, религията не е изключена от обществения дебат по етични въпроси, касаещи биоетиката и съвременните нанотехнологии.

Въпреки свободното упражняване на правото на вероизповедание, религиозната култура на българския народ все още не е висока, което заедно с липсата на актуална и обективна информация за регистрираните вероизповедания и нерегистрираните религиозни общности в страната ни, създава реални ус-

ловия в общественото съзнание да продължават да се насаждат страхове и предразсъдъци. От друга страна, множество духовни практики за самоусъвършенстване и „хъман дизайн“, предлагани от различни духовни центрове, се приемат безрезервно за безобидни и полезни.

Рубриката на списание „Свет“ „Религиите в България“ запознава читателя с профила и дейността на регистрираните вероизповедания и нерегистрираните религиозни общности в страната и предоставя актуална информация за различните духовни практики. Надяваме се така да допринесем за общата религиозна култура на читателя, както и за очертаване на цялостния облик на религиозните общности, вярвания и духовни практики в страната ни. Предлаганата информация ще даде възможност на читателя да си изясни до каква степен тези религиозни вярвания формират модела на поведението и мирогледа на хората, които ги изповядват. И как това поведение се вписва в съвременното българско общество. ■

**ДУХОВНОСТТА НА
НОВАТА ЕПОХА**

**И МЛАДИТЕ ХОРА
В БЪЛГАРИЯ**

ЕНЕРГИЙНИТЕ ТЕРМИНАТОРИ

Cъвременният тийнейджър е гневен, той се противопоставя на моралните устои на общество, защото се чувства незабелязан и игнориран от него. Отчаяно търси внимание, което да не цели неговото програмиране, психологизиране или доктриниране. Останал сам с проблемите си, той открива новата духовност и я превръща в заместител на семейство и общество, без да знае, че това е път, който ще го отдалечи (мислено, емоционално, а може и физически) още повече от всички.

Освен в окултизъм и неоезицество, съвременният тийнейджър е дълбоко потопен и в дебрите на езотериката. Той категорично отхвърля абстрактните аргументи на религиозните доктрини и креационни теории и се насочва към езотеричната мистика и духовност, за да открие отговор на въпросите за духовната страна на живота и смисъла на човешкото съществуване. Това е причината да търси нов, непознат път към различното осмисляне на реалността чрез широк спектър от непознати духовни опитности като ченълинг, духовно пътуване, астрална проекция, осъзнано сънуване, излизане от линейното време, сливане с Висшия Аз и др.

Свалийки от пиеестала на вратата Всемогъщия Творец, той гради нов тип духовност, в която новият месия

не е човек, а поле от енергия, създадена от много човешки същества, които имат обща черта – Всеки сам търси себе си. Всеки, който търси себе си, ще бъде подкрепян от уникалните импулси на всички останали, което ще предизвика новото духовно преобразяване, където всеки човек ще е спасител не само на самия него, но и на останалия свят. В тази екзистенциална парадигма съвременният тийнейджър вижда единствената еволюционна възможност в Новата епоха. Затова определя себе си като енергиен терминатор (спасител), чиято мисия в този живот е определена от „квантовото съзнание на Духа“. Поради което той е задължен да я изпълни.

ЕНЕРГИЙНИТЕ ТЕРМИНАТОРИ

В основата на тази нова идеология е езотеричната мистика и теорията за така наречените „индиго“ и „кристални“ деца. Смята се, че тези деца или както са по-известни в езотеричната литература „представителите на шестата раса“ ще подгответят и населят Земята след очаквания квантов скок. Поклонниците на духовността на Новата епоха са уверени, че тези деца са доказателство за стартиралия нов кръг на еволюцион-

ната спирала, която ще създава новата човешка природа, носеща в себе си нов морал и нови ценности. От друга страна, скептиците и противниците на подобни теории гледат на тези деца като на морални уроди – признак за израждането на човечеството.

За последователите на езотеричната мистика обаче децата индиго, които са бунтари по природа, са феномен непознат досега, носещ в себе си небесни послания, достъпни само за избран кръг от хора. За тях те притежават високоразвито съзнание и повишена възприемчивост към всичко случващо. Те са изпратени на Земята, за да помогнат за еволюционния скок, които предстои на човечеството.

Подобни твърдения не остават без внимание от медиите за масово освещаване и създават впечатленост в някои родители, които започват да изследват способностите на своите деца, за да докажат, че са специални и в пъти преъзходящи останали те техни връстници. За тях всяко действие и специфично занимание на децата им е „шепот“ от Висшия разум във Вселената.

Според езотеричната литература 35% от подрастващите в нашата страна са от новата шеста раса, което нареджа България на призовото трето място в света след Кумаї и Индия. Опимвайки се да им дадат някакво определение, средствата за

масова информация ги наричат „индигови герои“, „кристални деца“, свръхсветивни деца“, „звездни семена“, „хубриди от чужди планети“, „сини лъчи“, „деца-чудо“ и т.н.¹

За голяма част от поклонниците на езотеричната духовност тези деца са преродени лемурийци и атланти, високоразвити същества, населявали някога дrevната Атланта. Те вярват, че през следващите години на Земята ще гоидат още по-развити души, които ще са много по-специални от тези деца, защото задачата им ще бъде много по-отговорна, а именно да поддържат възхода на петия свет в правилната посока. По този въпрос в езотеричната литература, разпространявана в България, съществуват множество различни теории.

Една подобна теория, развивана от езотеричната група „Деца на Светлината“ е, че освен „индиго“ и „кристалните“ деца, съществуват и така наречените „слънчеви“ деца. Според нея децата „индиго“ и „кристалните“ деца са изпратени тук, за да подгответят ментала на нашата планета за новото човечество. Самите те обаче не са част от него и след приключване на мисията си трябва да се върнат отново там, откъдето са изпратени. Едно от основните им за-

¹ Срв. Емульпър, П. Отвъд децата индиго. Новите деца на петия свет., с. 69.

дължения е да елиминират старите ментални наслоения на отиващата си човешка цивилизация и да положат основата на новата духовност, носеща в себе си нов морал и ценности. Новото човечество, което ще наследи планетата Земя, са така наречените слънчеви деца, носещи в себе си различно духовно съзнание.

Не е тайна, че подобни твърдения създават психологическата нагласа в голяма част от днешните тийнейджъри, че те са избрани и изпратени тук да осъществят тази специална мисия. В голяма част от случаите това създава условия за манипуляция на младите хора от страна на по-възрастни поклонници на езотеричната духовност на Новата епоха.

Много често по тази причина тийнейджъри са въвличани в затворени групи, без да осъзнават, че попадат под влияние на психически техники и духовните опитности, които оказват силно въздействие върху психиката им и в определени моменти това може да се окаже опасно за тях. На територията на София Вече са засечени подобни групи, в които младежи на 20-25 год. събират около себе си тийнейджъри на 13-15-годишна възраст и ги въвеждат в дебрите на тайното познание. Насочват се предимно към деца от проблемни семейства, но добри ученици с интелек-

туални заложби. Там им се вменява, че те са избрани и призвани от Висшия разум на Вселената за специална мисия, изразяваша се в разпространяването на духовността и морала на Новото Време. Затова са им дадени гарби, които техните върстници нямат. Върху тези деца се оказва огромно манипулативно въздействие от страна на техните духовни водачи, които в повечето случаи са комплексирани младежи, търсещи хора, които да им се подчиняват и да ги богоизборят. Вменява им се, че само в групата те са защитени от енергията на злото и само там посредством общението в групата могат да придобият благосъстояние в живота. За всяко нещо, което трябва да направят, тийнейджърите търсят духовния съвет на наставника им, които трябва да знае и най-малката подробност от живота им. Тези групи са затворени и много трудно може да се склони някои от тийнейджърите да разкаже за това какво се случва вътре. Тези деца стават трудно контакти и избягват своите приятели. Откъсването от подобна група маркар и трудно се случва, но това води след себе си множество проблеми – разбити психики, страх от лошата енергия и др. Нерядко участието в подобни групи става причина за самоубийства.

ЧЕНЪЛИНГ ВРЪЗКАТА С ВСЕЛЕНСКИЯ РАЗУМ

Така например, ако духовният наставник получи информация от Висшия разум, че определено индигодете е изпълнило мисията си на Земята. Информация за това дават предсмъртни писма, оставени от самоубили се тийнейджъри на техни близки. В някои от тях младите хора споделят, че тяхната мисия на Земята е приключила и затова трябва да се върнат отново там, откъдето са изпратени, за да може на тяхно място да го дадат нови „енергийни терминатори“.

Ето какво пише в предсмъртното си писмо една тийнейджърка от София, която се самоуби през лятото на 2012 г.: „... до 3 месеца ще излязат разкрития за това, което трябва да знаете. 470 деца към момента са в това положение и скоро ще има „новодошли“. Готовят ни за „похода“ – енергиян. Аз бях от избраните и съм водач. Това е свързано с „петата колона“, но скоро ще разберете повече. Сега не можете да разберете, че аз съм енергия, когато е нужно, и съм това, което е нужно. „Спокойна“ по земните закони, но не по космическите. Не спрайте да търсите истината. Истинският проблем е, че „големите“ опити са да се унищожи животът на енергийно ниво и това е по-страшно от всичко друго“.

Голяма част от новите езотерични концепции извяват в България чрез група хора, определящи себе си като избрани да приемат и канализират послания от Висшите светове. Това е така наречените ченълинги, които е съвременна форма на шаманизъм и спиритизъм. Ченълингът, които се развива днес в България като модно течение в езотерицата, се обяснява като получаване и канализиране на енергия и послания. Съществуват десетки групи, различни по численост, които не са позиционирани само в един град или село. Много от тях контактуват чрез социалните мрежи с други групи от различни краишца на света и признават посланията на ченълинги, които не живеят в България. Тези групи организират посещение на „енергийни центрове“ в страната и в чужбина, където се зареждат енергично и получават послания от Висши същества. След това организират семинари, на които разискват получена информация чрез квантов ченълинг и закодираното в нея послание. Една от тези групи с не малък брой тийнейджъри сред своите последователи е „Откровения към хората на Новия Век“. Според посочената от тях информация, те приемат послания на

Отеца Абсолют, чрез дуктобуките на академик Маслов Леонид Иванович. Тези послания са свързани с повишаване Вибрациите на Съзнанието на хората и всички Сътворчески умения на членовете на групата. Затова те определят себе си като новосъздадено обществоено движение в помощ на духовното развитие на населението за общество на Висша справедливост и духовно възраждане на „Святая Рус“. Друга подобна група е „Обединени Сили на Светлината“, която получава послания от Йерархията на Светлината чрез посланица Тамяна Микушина. Членовете на друга такава група „Световна визуализация за проби“, пък твърдят, че Салуса от Сириус чрез ченълинга Magag споделя енергията си с всички тях, които са енергийни канали и през които тази енергия тече към всички онези, които се нуждаят от нея.

Според практикуващите ченълинга каналите за получаване на информация биват два вида:

◀ квантов ченълинг, чрез който се предава енергия и квантова информация директно от „квантовото съзнание на Духа“, използвайки информационно-текстови или графични образи в качеството на носители. Този вид ченълинг е преимущество само за тези, които са избрали пътя на духовното развитие чрез само-

разкриване на собствения потенциал. Вследствие на интензивна работа със себе си. Това са тези, които вярват в себе си, които чувстват своите сили, които разбират, че са божии и са новите спасители;

◀ линеен ченълинг е този, чрез който не се предава енергия и няма възможност за пряко съприкоснение с „квантовото съзнание на Духа“, както при квантовия ченълинг. Чрез него текат само послания, които са нужни на невярващите в себе си, на които предстои да направят тази крачка. Привилегираните да се занимават с квантов ченълинг и да получават информация директно от „квантовото съзнание на Духа“ се възприемат като канали, трансформиращи и пренасящи енергията от най-високото ниво до Земята, което е една от най-важните причини да бъдат във физическия свят. Тези хора търсят като свои „ползватели на информация“ така наречените деца индиго, на които им се вменява, че трябва да се самооткрият като линейни ченълинги, разпространяващи получената информация сред свои връстници и приятели. Само така те ще изпълнят мисията, заради които са изпратени на Земята, които се нуждае от тяхната помощ. Ако някой от тези деца откаже, тогава му се напомня, че е дошъл тук и се е съгласил да приеме физическо тяло

не само заради собствената си еволюция, но и да помогне за израстването на планетата ни при навлизането ѝ в новата епоха. Ето какво се пише в едно послание на такива духовни учители: „Събудете се, деца на новата раса; вижте и съзнайте Великото си предназначение... Съзнайте скритите у Вас възможности и последвайте гласа на Великия ни Помощник. Ние се нуждаем от всички, които могат да отговорят на Неговия Зов. ... Ние, Учителите на Мъдростта, молим да бъдем чути. Нуждаем се от Вас – нуждаем се от всички.“²

Освен заради поетата вселенска отговорност, линейният ченълинг се препоръчва на тийнейджъра като средство за преодоляване на самотата и болката. Защото чрез него младият човек постоянно ще е във връзка с духовни учители, които ще го утешат и закрилят. Само тaka това партньорство може да се превърне в съзнателно и изпълнено с любов общуване.

В България вече има случаи на самоубили се тийнейджъри поради това, че успешно са приключили своята мисия на Земята и трябва да се върнат там, откъдето са изпратени, за да се преродят с нови по-висши мисии. До-

казателство за това са сумите от предсмъртно писмо на тийнейджър, самоубил се през есента на 2011 г.: „...Не е лесно да се вземе такова решение, където искам да отида. Първо търсиш пътя. Аз не исках да тръгвам толкова рано, но трябваше. Пътят ми беше предначертан, но други хора ми помогнаха да го открия и да го разбера. Силен съм, затова избрах мен да прокарам пътя за другите. Няма да съм само аз, ще има още, и то в неподалечно бъдеще... Вие сте ми близки, но аз имам близки и на други места. Душата е многоспектърна и лети, където си пожелае (...) Такъв ми е пътят и трябва да го извървя (...) Скоро ще ви навестя в сънищата и внимавайте върху детайлите, защото чрез тях ще подсказвам отговорите на някои въпроси“.

² Виж „Събудете се деца на Светлината (1)“. От Извора, www.otizvora.com/2013/03/5441/ [online, 2013]

ДУХОВНИ ОПИТНОСТИ ИЗВЪН ТЯЛОТО

Други особено привлекателни духовни опитности за съвременния тийнейджър са: духовното пътуване, астралната проекция и осъзнаното сънуване, които се определят като опитности извън тялото. Казано по друг начин, това е вид преживяване на душата извън тялото, което се прави с цел постигане на духовна удовлетвореност.

За практикуването на духовното пътуване тийнейджърите споделят, че при него душата или съзнанието временно напускат физическото тяло. Според тях спектърът от преживявания, постигнати при тази опитност, е много широк и може да включва психични и духовни състояния. Целта на това духовното пътуване е придобиването на мистичен или трансцендентен религиозен опит. Това, което най-много прилича на младия човек в тази опитност, е уникалната възможност за доближаване и докосване на далечните нива на "Вселенското съзнание". По техни думи, това се постига едва след серия специални уроци, преподадени от Вещи в занаятата духовни наставници. Вследствие на тези уроци се достига до различни психични и духовни състояния, които

според тях увелячават индивидуалната им свобода и водят до духовното им осъзнаване, което е гаранция за обособяването на енергийната им идентичност.

Един от основните уроци, научени по време на духовното пътуване, за който тийнейджърите споделят най-много, е този, че душата приема много форми и идентичност, когато е извън тялото. По-напредналите от тях гори се опитват да създадат нов образ на телата си посредством визуализация. Запитани как го правят, те отговарят, че така както ние, обикновените хора в материалния свят, променяме дрехите си, така и те променят телата си.

Друг вид духовна опитност извън тялото, практикувана макар от не толкова голям брой тийнейджъри, е астралната проекция. В основата си тя е свързана с теософията и по-специално с учението, че човекът притежава не само физическо тяло, а е сложно същество, състоящо се от много тела, всяко от което е по-финото от това, което е под него. Духовни учители, практикуващи тази опитност, съветват своите млади последователи, че за тези тела трябва да се мисли като за горна дреха, която трябва да бъде съблечена, за да се открие истинската същност на човека.

За младия човек астралното тяло е реплика на физическото тяло, което винаги е в суперактивно състояние на Вибрация и пулсация. Изградено е от много по-фина материя, което му позволява да се отделя от физическото и да пътува без него, тъй като то пренася и съзнанието. Според тийнейджърите, практикуващи тази духовна опитност, при астралната проекция съзнанието пътува без ограничения, но само в астралния свят, където няма физически обекти, а само техни астрални проекции. Това е най-забавното и приятно нещо за тях. В разговори те споделят, че при тези проекции се срещат с други същества, живеещи в различните астрални области, и много често им се налага да водят астрални битки с тези същества. По-важните от тях съветват начинаещите да се внимава с така наречената сребър-

на нишка, чрез която астралното тяло остава свързано с физическото тяло, защото ако тази нишка се скъса, ще настъпи смърт. Тези от тях, които са пристрастени към тази духовна опитност и искат да избягат от този свят, предпочитат смъртта, защото тя е форма на постоянна астрална проекция.

Подобно на астралната проекция е осъзнаното сънуване, другият вид духовна опитност, практикувана от съвременния тийнейджър.

В последните няколко години тя е особено популярна в България и се прокламира от различни езотерични общности. Някои от тях дори организират семинари за обучение по осъзнато сънуване. Такава е Академия „Юнити“, която посочва Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и Райфай зенбанк като свои партньори.³

Превръщането в осъзнат сънувач е основна задача пред всеки, който търси да опознае и промени себе си. За да се постигне осъзнато сънуване, тийнейджърът се съветва, че първо трябва да се научи да помни сънищата си. За тази цел от него се изисква да си направи дневник, в който трябва да записва всичко, което си спомня от сънуването през нощта, веднага

³ По-подробно виж <http://unity.bg/> [on-line, 2013]=

след събуждане. Едва след като започне често или почти винаги да си спомня сънищата, може да се пристъпи към опит за влизане в осъзната сън. За повечето млади хора тази духовна опитност е много привлекателна и забавна, и затова те бързат да се научат как да предизвикват повече осъзнати сънища.

Опасностите, които крие тя, са много, но най-важната е, че пристрастявайки се към нея, младият човек започва да се затваря в себе си и да ограничава контакти си. За тийнейджърите сънувачи сънуването не е само поле за забавления, а начин за излизане в други светове. Тийнейджърът живее в сънищата си, където всички непрестанни битки със същества, които търсят да се хранят с неговата енергия.

ДЖЕДАИТЕ

В края на изложението няма как да не се отдели макар и малко внимание на най-новата и най-бързо развиващата се религия в световен мащаб – джедайската. Основната им доктрина е на постстановка, върху която се гради цялата им екзистенциална философия, е пълният контрол върху баланса на силата. За тях Силата обхваща и свързва цялата Вселена, тя е енергийно поле, което извира от всяко

живо същество и присъства доро и в неживата природа. Джедаите са длъжни да опознаят Силата и да използват мощта ѝ, като защитават и помагат на хората.

През 2003 г. последователи на кинематографичната сага „Междузвездни войни“ в България решават да се обединят и онлайн и да създадат български джедайски орден. В онзи момент членувашите в ордена са съвсем малко на брой. През годините обаче интернет обществото се разрасства и към джедаите и симите (запалени по Силата) се присъединяват и почитатели на всяка вида други, органи и гилдии. Така в края на 2005 г. и началото на 2006 г. се създава Федерация „Междузвездни войни“, която включва общностите: „Български джедайски орден“, „Български орден на Сим“, „Орден на мечноносците“. Голяма част от последователите на тези общности са тийнейджъри. Федерацията има официален сайт и форум, където се разискват въпроси, касаещи идеологията на общността. Възможно е, след като има толкова много последователи, след определено време Федерацията да реши да подаде искане до Софийски градски съд за регистрацията ѝ като религиозна институция. След като подобно искане вече е подадено в СГС от последователите на езическите религии в страната, обединени под наименованието „Обединени езически изповедания“ повече

от Вероятно е, че след няколко години в България ще има и регистрирана джедайска религия.

Със своя духовен бунт младият човек иска да заяви себе си на по-старите поколения като откривател и родона-чалник на ново духовно съзнание. За разлика от своите родители, баби и дядовци за него е чужда и непоносима духовността, предлагана от организирана форма на религиозност. Затова той търси нова различна духовност, основаваща се не на религиозна интерпретация на авторитетните Бог, Божествено Откровение и „трагедия“, а на езотеричната мистика. С нея той смята, че ще разкрие

непознатия човешкия потенциал и ще се превърне в малък, но всесилен и Всеможещ „бог“, от когото зависи бъдещето на Вселената. Затова той дефинира духовността на Новата епоха като изкуство за постигане на единение с реалността, опознаване на себе си и същността на живота. Сливайки се с нея и интегрирайки я в живота си, той търси да изживее онова, което е привилегия само за „избрани“ като него, без да знае, че духовността на Новата епоха е лабиринт без изход.

Духовното търсене е съкровен вътрешен процес за всеки човек, но когато Вкопчването в окултни и езотерични духовни опитности се използва като заместител, целящ да прикрие

дълбоки емоционални проблеми, тогава тази духовност се изражда в опасна зависимост.

Тревожността при младия човек е една от причините страната ни да е на едни от челните места по осъществени самоубийства при тийнейджъри не само в Европа, но и в света. Особено тревожна е статистиката в тази насока за последните 5 години, където се отчита ежегодно нарастване на опитите за самоубийство. Пример за тази нарастваща тенденция е статистиката, която сочи, че младите хора на възраст до 18 год., направили опит за самоубийство през 2010 г., са 344., а през 2011 г., на живота си са **посегнали 394 девойки и 56 младежи**. Повечето психолози, социолози и педагоги смятат, че водещите фактори за подобно суицидно поведение са несподелена любов, конфликт с родителите, слаба оценка и силна негативна емоция. Те обаче пропускат още един немаловажен фактор, а именно духовните търсения и за-

нимания, заради които тийнейджърът се отдалечава от обществото до момента, в който реши да го напусне завинаги. Особено нелепото при тийнейджърите, стигнали до това решение вследствие на окултната и езотерична духовност, е, че те си тръгват от този свят не от отчаяние и болка, а с увереност за завършена мисия по спасение на човечеството. Да избереш да сложиш край на живота си, заради една заблуда, е не само жалко, не само трагично, но и зловещо.

Трагичен е и фактът, че някои от родителите, забелязвайки странните неща, с които се занимава детето им, се успокояват с мисълта, че това са временни и безобидни увлечения. Но доколко безобидно може да е едно въздигане на смъртта в култ или прехласване по окултни ритуали и езотерични духовни опитности? Може би дотолкова, че след едно самоубийство тръгваш да търсиш виновни за него, без да виждаш собствената си безответност и престъпление. ■

децата и ограниченията

или как да избегнем беззаконието

Виталий Юриевич Булга*

*Авторът е семеен психолог и психотерапевт, специализирал в областта на преодоляване на насилието, психотравмите, депривацията и зависимостите.

Граница е линията, очертаваща пределите на нечия собственост, показваща къде свършва частната собственост на един човек и започва тази на друг. Когато човек знае къде минават чуждите граници, той е наясно кога се намира в зоната на неговото владение и носи отговорност за това. Тук под собственост имаме предвид човешките чувства, постъпки и възгледи.

За да търсим определена отговорност от другия човек, би трябвало да определим своето отношение към този човек, да уточним какво всъщност очакваме от него. Когато всички членове на семейството отговарят за своята част от "собствеността", отношенията сред домочадците се подреждат великолепно. И хората постигат целите, които са си поставили.

Това се отнася и до Възпитанието на децата. Детето трябва да знае къде минават границите на неговата собственост, тоест за какво трябва да

отговаря и за какво не. Ако детето знае, че съществуването му в този свят предполага то да отговаря за себе си и за своите постъпки, това дете ще се научи да живее в съответствие с това положение и животът му ще се развие нормално.

Ако като малко, детето не е получило ясна представа за това къде минават тази граница, за какво носи отговорност то и за какво – другите, то няма да развие умението да владее себе си, без което и не би могло да напредва в живота си. Разлятата представа за допустимите граници води до това човек да започне да изисква пълно подчинение от страна на околните и напълно да престане да се контролира.

Децата бездрого са хора, които не могат да се контролират, и които се опитват да подчинят околните. Те не искат да съгласуват действията си с изискванията на мама и татко, а искат майка им и баща им да променят тези свои изисквания в тяхна полза.

Децата не се раждат с установени граници. Те ги усвояват благодарение на обществената дисциплина. Същността на тези граници е самообластието, отговорността и любовта.

Много често практическите психолози, като правят анализ на историята и моделите на функциониране на семействата, в които децата разукално се отказват или не приемат традициите и ценостите, предавани от техните родители, констатират, че в такива семейства ограниченията са се поставяли чрез специфични и не готови ефективни начини. Не би могло да се твърди, че в тези случаи родителите са практикували някаква "антинедагогика". Напротив, по правило такива деца са били обкръжавани от много внимание, грижа, любов и материалини блага. Главен проблем тук се оказват неефективните, или по-просто казано – неправилно поставените ограничения.

Неправилно поставените граници – ето основната причина, поради която децата в процеса на своето еманципиране от родителите се отричат от ценостите, в които са били възпитани.

ВЪЗПИТАНИЕ БЕЗ СТРЕС ИЛИ ПРОЦЕСЪТ НА ПОСТАВЯНЕ НА ГРАНИЦИ

Тук е уместно да се посочи едно златно правило за всички семейства – за да отглеждаш и възпиташ емоционално и морално здрав човек, трябва да определиш ясни ограничения възможно най-рано.

Децата, чиито родители или възпитатели не им поставят адекватно очертани и в същото време проницаеми граници, в зрелия си живот се натъкват на много проблеми, трудности в грижата за себе си, проблеми във взаимоотношенията, страхове, фобии, инфантилност, зависимости и пр.

За да се разбере това, как поставянето на ограничения влияе на чувството за безопасност на детето, ще представям следната схема:

В дадената ситуация ярко е изразен фактът, че посланието, което детето получава на несъзнателно равнище, е изключително увреждащо. Всъщност на детето е демонстрирано, че то е по-силното, че то е победило. Резултатът от това е, че когато се окаже в състояние на беда или заплаха, детето ще се чувства напълно беззащитно, защото вече е разбрало, че неговите родители са „слаби и ненадеждни“.

Именно затова и у такива деца често се появяват страхове. Техният свят не е структуриран и правилно опознат; затова и той не е безопасен. Това се случва поради факта, че родителите не изпълняват своята роля, защото са слаби и отстъпват пред авторитета на детето си.

Да разгледаме ситуацията, когато родителите реагират ефективно и правилно на опита на детето да наруши границата.

Когато родителят е непоколебим и не позволи на детето да премине границите, очакваната реакция е вик, плач, гняв и озлобление. Тези реакции обаче не трябва да предизвикват страх, защото те свидетелстват за това, че тази граница е много важна и се докосва до важна сфера на живота.

За да разбера детето како и за какво отговарят, родителите трябва да установят отчетливи граници в отношенията си с тях и да изграждат отношенията си така, че да помогнат на детето да разбере това.

При наличието на ясно различими граници, децата развиват следните качества:

1. Ясно усещане за това кой са.
2. Представа за какво отговарят.
3. Способност сами да направят избор.
4. Разбиране за това, че правилният избор води до добър резултат, а по-грешният избор води до страдание.
5. Възможност да познаят истинната любов, която е основана на свобода.

ГРАНИЦАТА ЗА ДЕТЕТО Е НЕГОВА ЗАЩИТА

Определянето на границите за детето е възпитаването в него на самообладане, отговорност, свобода и любов. Това са основите на духовния живот.

Основополагаща същност на границите, които поставяме пред децата, е грижата за тяхната защита. Тази грижа се изразява в създаването на безопасна „среда за обитаване“ на детето, покамто то се учи да живее и събира мъдрост.

Ако свободата в опита на детето е недостатъчна, то в бъдеще това ще се отрази на неговата личност под формата на инфантилност; и когато детето порасне и почувства голяма свобода, появява се опасност да си нанесе големи вреди.

Затова и основна задача при установяване на тези граници, пък и на възпитанието въобще, е постигането на равновесие между свободата и

ограниченията. Родителите са длъжни да опазят детето от опасности, да го защитят от вредните въздействия и да способстват за поддържането на живота му. Стъпките, насочени към защита на живота на детето, в съчетание със съответните ограничения, ще запазят детето от следните видове опасности:

1. Опасност, която идва от самото дете;
2. Опасност, която идва от външния свят;
3. Недекватна степен на свобода, която то не може да понесе;
4. Неправомерни или злонамерени действия и постъпки или възгледи; престъпления или употреба на психоактивни вещества.
5. Регресивна тенденция детето да остане зависимо същество и да не се стреми към зрелост.

Родителите, които осигуряват правилна опека над децата си, обезпеча-

Вам Всъщност безопасността, растежа и здравето им. Формирането на границите в значителна степен се налага именно за изпълняването на тази функция. Пределите на свободата тук служат за защита на детето. В тези граници детето безопасно расте, трупа мъдрост и се учи да се грижи за себе си само, без външна помощ.

ТЕХНИКИ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ГРАНИЦИТЕ ПРИ ДЕЦАТА

Съществуват много техники за установяване на границите, но аз ще посоча една от най-ефективните, която препоръчвам за работа на родители и педагози в рамките на съвместните тренинги за съпрузи или педагози, които работят с ученици. Това е техниката, която се състои от три елемента:

- ◆ факти
- ◆ коментари
- ◆ очаквания

1. Оповестяване на ФАКТИТЕ

Факт е преди всичко описание на конкретна ситуация, конкретно произшествие, случка, поведение. Фактът не може да бъде качество, черта или отдельна характеристика на детето.

Фактът е именно това, което става в този конкретен момент и това, кое то има визуално потвърждение.

Не е факт информирането на детето, че то е разхвърляно, или констатацията, че „както винаги е пълен бардак“ в стаята му.

Факт е информирането на детето, че в стаята му на нога има разхвърляни дрехи. Това трябва да стане например в такова изречение: „В стаята ти на нога има разхвърляни дрехи. Това се случва за трети път тази седмица“.

2. Собствените преживявания по повод това, което се случва или КОМЕНТАРИТЕ

Коментарът е оценка на дадена ситуация; как тази ситуация ми е повлияла. Към коментарите се отнася изразяването на емоционалния отклик на дадена ситуация (факт).

Пример за коментар по отношение на някакъв факт е следното обръщение към детето:

„Не ми харесва това, че на нога в стаята ти са разхвърляни дрехи. Ядосвам се (недоволен съм, неприятно ми е, огорчава ме), че дрехите ти се търкалят на нога в стаята ти.“

3. Възстановяване на щетите – ОЧАКВАНИЯ.

Очакването е конкретно и решително определяне на това какво се очаква от детето във връзка с констатирания факт и направления от родителите коментар. Тъй като фактът вече се е състоял, родителят трябва да определи конкретни очаквания. Тук е неуместно „четенето на морал“ и лекции на тема добро и зло. Очакването не трябва да бъде обръщение към детето от типа „Вземи се в ръце“ или „направи нещо по този въпрос“, „порасни“ и т.н.

Очакването е конкретно изискване: „Очаквам да подредиш дрехите си в течение на близките пет минути.“.

Тази техника трябва да се прилага конкретно, без манипулации, с крамку изисквания и без „гвойни послания“. Трябва да се помни, че за ефективното използване на тази техника родителите трябва да се научат да изразяват именно своето отношение – (не това на баба, мамко или леля) към даденото поведение на детето. И да не се опитват да помискат по нука-къв начин характера или индивидуалността на своето дете.

Източници:

1. Monika i Marcin Gajdowie. *Rodzice w akcji. Jak przekazywać dzieciom wartości. Edycja Świętego Pawła*. Częstochowa, 2010. s – 151.
2. M. Kryl-Fijewska, *Asertywność menedżera*. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa, 2000.
3. Клауд Генри, Таунсенд Джон. *Дети: границы, границы*. Издательство ТРИАДА, 2010.с –304.

Превод от руски:
Илиана Александрова

Пламен Иванов

Катехизация

на младежите

работа с младежите в енорията

Катехизацията на младежите е един от основните и важни въпроси, свързани с мисията и ролята на Църквата в обществото. Изграждането на ново поколение вярващи и тяхното активно участие в църковния живот е предпоставка и за активната роля на самата Църква в социума. Без да клишираме, но младежите са бъдещето на всяко едно общество и чрез тях то еволюира, развива се или запада. Когато се изгражда вярващо поколение млади хора, се заздравяват семейните връзки, приемствеността, бракът, отношенията в обществото – в училище, в университета, на работното място и т. н. Ако обаче вярата липсва в едно поколение младежи, тогава неговите ценности се израждат. Отсъствият авторитет, отсъствият и вътрешната нравствена санкция. Създава се анархичност на обществените отношения, където всеки има право на всичко, няма позволено и непозволено, отхвърля се всеки авторитет. Това явление дава горчиви плодове, които лесно се забелязват, но трудно се лекуват.

В края на своето Евангелие евангелист Матей ни предава една от последните повели на Спасителя: „И тъй, идете, научете всички народи, като ги кръщавате в името на Отеца и Сина и Светаго Духа, и като ги

учите да пазят всичко, що съм ви заповядал...“ (Мат. 28:19-20). Тези думи определят основната мотивация на Църквата в нейната проповед – да научи и да пази. Преподаването и усвояването на истините на Вярата в дrevността е било условие човек да стане член на Църквата – да стане християнин. Така се формира чинът на оглашението – на некръстените, които се подготвят за кръщение и присъстват само на първата част на св. Литургия. След като преминат курса на подгответка и се кръстят, те имат право да участват и в св. Евхаристия. „След като окончателно се наложила практиката кръщението да бъде извършвано над малки деца, чинът на оглашение до голяма степен загубил първоначалния си смисъл.“¹ Така постепенно отнада тази институция, която дава предварителната подгответка и въведение в основите на Вярата.

„Вътрешната мисия на Църквата се осъществява преди всичко чрез процеса на катехизация – проповядване и научаване на другите на истините на Вярата. Катехизацията може да бъде мисионерска задача и да се изпълнява в зависимост от обхватата и необходимостта от поучаване на другите... Тя се осъществява и с кръстените, които още не са утвърдени във Вярата, макар и да са станали вече христ-

тияни.”² Катехизацията на съвременните християни е сложен процес, предвид политическата и социална ситуация в страните от бившия социалагер. След десетилетия насилиствено и ненасилистично налаган атеизъм, въпросите за духовното и религиозното трудно излизат на дневен ред в тези общества. Глобализацията и секуларизацията също играят в определено отношение негативна роля при възпроизвеждането на съвременните хора и особено на младите.

В своята книга „Църква и общество“ отец проф. Радован Бигович казва следното: „Младите хора и младостта са един от най-сложните проблеми на всяко общество – проблем, който създава най-големи главоболия и на психологите, педагогите, социологите, учителите, катехетите и възпитателите. Днес младите се възпитават под силното влияние на т. нар. масова култура и благодарение на медиите, на бързото пренасяне на информация и на взаимното проникване на културите и религиите, те стават зависими от въздействията на света.”³. Младите хора днес са в пъти по-информирани от всяко по-старо поколение. Това ги определя и като търсещи – търсещи знания, търсещи възможности, търсещи лична изява. Достъпът до информация безспорно променя света – от една страна го усложнява, от друга – го

опростява. Въпросът каква информация потребява съвременният човек и съвременният младеж е сложен. Количеството със сигурност не отговаря на качеството. В този океан от информация е трудно да се отсее истинската, точната, от лъжливата и неточната. Така се създават и рецица заблуди.

Повлиян от масовата култура, младият човек се оказа често пъти сам, търсещ хора на своята възраст, които да споделят общи проблеми, общи тревоги, общи вкусове за книги (все по-рядко), музика, кино, мода. Младият човек е добре настроен към колективизъм, общностно решаване на лични и обществени проблеми. Той е търсещ отговори на екзистенциални въпроси, които да ги скъпутира, анализира и да извлече онези поуки, които да задоволят неговите личностни лутания.

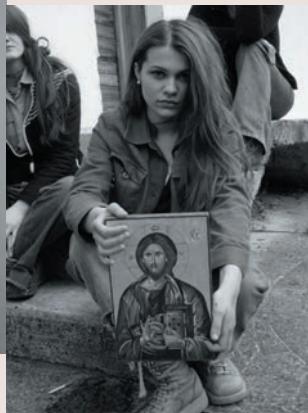
Ако съпоставим съвременните стремежи и търсения на младите хора с идеята за Църква, като единен общностен организъм, построен върху любовта, единението, общуването, където всеки е едновременно личност, със своите характерни способности, положителни черти и недостатъци, и в същото време част от колектива, от общността, ние стигаме до извода, че Църквата в своята мисия и цел отговаря на нуждите на

младите хора в съвременния свят.

Отец проф. Радован Бигович продължава своите разсъждения върху отношенията между младежки – Църквата и със следните констатации: „Днес всички общини – семейството, училището, детските градини, предприятието – са в голяма криза. Поради това, човекът е избягал в себе си и се е затворил за другия, което е неестествено за него. Това говори, че младите хора, доки несъзнателно са открити към Църквата и то много повече, отколкото мислим.“⁴ Това, разбира се, не може да бъде Църквата като етноконсолидиращ, исторически или културен фактор в общество, нито Църквата като институция на забраните, табутата, строго наказваща всеки грешник, а по-скоро като „общност на любовта, в която всяка човешка личност е призвана да осъществи своята специфична и неповторима уникалност, да разгърне в положителен аспект съществуващото по отношение на цялото, т. е. да изпълнява човешкото си назначение, като осъществява своята богообразност.“⁵

Изграждайки именно на тази основа своето отношение към младежите, Църквата може да изпълни своето призвание на благовестител на Царството Божие. За тази цел са необходими няколко важни фактора: подгответени кадри – богослови, свещеници, педагоги; програма, съобразена с възрастовата диференциация при определяне на интересите, търсенията и нуждите на отделните групи младежи; и не на последно място – Вяра и постоянство. Не трябва да се пропуска също важният фактор, че

при катехизацията не се дават теоретически познания за дадени исторически и нравствени понятия, а пре-
ди всичко Вяра и живот чрез нея.

Можем да разгледдаме въпроса с катехизацията на младежите в няколко насоки – литургическа, енорийска, светска (условно възприемаме светската като проповедническа дейност извън рамките на енорията – в училище, университет и т. н.). Литургическата и енорийската в определени степени се при покриват, защото Литургията се извършва в енорията, тя е центърът на богослужебния живот на Църквата. Въцърковяването не може да се мисли и разбира изолирано от светата Литургия, но в същото време тя трябва да бъде достатъчно разбирама и достатъчно до стъпна до всеки участник в нея, особено за младия. Тук биха могли да се поставят много въпроси, свързани с езика, продължителността, активното или пасивно участие в евхаристийното богослужение. Важно е да посочим, че Литургията трябва да отговаря на своето предназначение – да бъде обществоено дело, обществено служение, в което активно да участва

всеки член. Следователно всяко нещо, което се извършва допълнително в енорията, различно от Литургията, трябва да се разбира като второстепенно и подпомагащо участието в нея. Също така всяка друга дейност не трябва да става за сметка на участието в св. Литургия. В тази посока пром. А. Шмеман препоръчва неделните училища в никакъв случай да не се провеждат по време на богослужението.⁶

Най-подходящата форма на катехизация на младежите (трябва да отбележим, че под младежи се има предвид хора в гимназиална, студентска или следстудентска възраст, т.е. между 15-29 год.) е провеждането на лекции и беседи. Мястото може да бъде както в енорийския храм, така и в прицърковна сграда, помещения в митрополията, архиерейското наместничество или специално наети за тази цел места.

Извънредни лекции и беседи биха могли да се осъществяват в училище или в аудиторна зала на университет по покана или по лична инициатива на даден богослов или

духовно лице. Важно е да се съобразява интересът на публиката и да се отдели повече време за въпроси и дискусия. В такива ситуации трябва правилно да се подбере темата на лекцията. Например недопустимо е пред една аудитория от незапознати с основните християнски доктрини да се изнася лекция за месианските преобрази в Стария завет. Важна е и предварителната подготовка на самия лектор. Той трябва добре да е запознат с темата, която изнася, за да може добре да отговори и на поставяните от аудиторията въпроси.

В условията на енорията беседи и лекции могат да се провеждат в неделния ден след свещената Литургия, както и в друг ден – обвързано или необвързано с дадено богослужебно последование – например в петък след академия или по принцип в определен ден от седмицата – сряда, четвъртък, петък. Важно е и да се съобразява времето на провеждане на тези беседи – не може например да се провеждат сумрин, когато учениците или студентите са ангажирани със своите задължения в училище или университета. Най-подходящо време е около 18-19 ч. Те могат да се провеждат целогодишно (в даден ден от седмицата, без прекъсване през цялата година) и извънредно (в определен период от време – на-

пример по време на Великия пост или другите постни периоди).

Основен проблем също е и начинът на провеждане на беседите – те трябва да са последователни, насочени към аудиторията, отвеждащи към Христа, интерактивни. В тях трябва всеки да бъде включен – да се види всяка гледна точка и всеки да се почувства идено и мисловно ангажиран. Начинът на провеждане на катехизационните беседи е от основно значение. Те могат да бъдат в последователен или тематичен ред. Пог последователен се разбира например разглеждането на книга от Библията: Евангелие според Йоан, като се дава тълкуване и се анализира всяка глава поотделно и последователно. Тематично то представяне на темите също е добър поход към организирането на беседите. По този начин се дава по-голяма свобода на аудиторията да определи важните въпроси, на които търси отговори. Така например може да се провежда цикъл от беседи, свързани с предбрачните взаимоотношения, абORTA, живота след смъртта, отношението на Църквата към даден обществен проблем и т. н. Важно е да отбележим, че в началото на всеки катехизационен курс трябва да стоят и въпроси, свързани с богослужието, Литургията и участието на всеки член на Църквата в нея, както и в другите Тайнства.

Благодатна среда на подобни беседи и лекции винаги е подготвената предварително „добра почва“. Тоеест Важно е в енорията да се организира църковното училище. Така децата още от малки ще приемат основни и важни истини на Вярата, ще обикнат Църквата и енорията си. Те ще бъдат изградени християни по дух и в един по-късен етап за тях няма да е проблем да участват пълноценно в живота на Църквата. По-трудна е работата на енорийския катехет, когато трябва да работи с младежи, които имат вече изградена погрешна представа за Вярата и Църквата.

Важен момент в работата с младежи в енорията е и тяхната социална ангажираност. Освен чрез беседи, лекции и дискусии, младите хора трябва да се чувстват ангажирани към дадени проблеми с обществена насоченост, за да могат по този начин на практика да прилагат въз-

приетите християнски ценности. Това може да бъде ангажираност, свързана с живота на енорията – провеждане на тържествена програма при определен християнски празник, почистване и благоустројаване на храма и околохрамовото пространство, грижа и помощ на член на енорията, изпаднал в нужда – финансова, медицинска и т.н., изготвяне на енорийски бюлетин и др.

Могат да се провеждат и групови инициативи: екскурзия, летен лагер, спортен полусен, посещение на старчески дом, сиропиталище, организиране на благотворителна акция – събиране на помощи за изпаднали в нужда хора (поради природно бедствие, икономическа криза и т.н.). Летните лагери са обичани от младите. Така те биха могли да се потопят в живота на дадено манастирско братство, а в същото време да бъдат сред природата. Спортните игри са жадувани от тях. Те могат да бъдат комбинирани с пикник и беседа.

„Едно от съвременните изисквания на младите хора е да участват. Те искат да участват активно в науката, изкуството, политиката и въобще в обществените събития и когато бъдат възпрепятствани за това, стават равнодушни. Истинското Православие и Църквата Хри-

стова изискват от Всеки член не да бъде пасивен наблюдател („потребител” и „консуматор” на идеите и гардовете на Църквата), а активен участник във всички области от живота ѝ. От тук става ясно в каква степен Православието е близо до младите и каква възможност им дава да се развиват като здрави и цялостни личности, които ще бъдат в състояние да се противопоставят на всички изкушения и постоянно да разграничават доброто от злото и полуистината от истината, която е съдбовно за Всеки човек.”⁵

Православната църква е длъжник на общество и особено на младите. За да реализира своето пълноценено съществуване, Църквата трябва да се погрижи за възкръсването на общество, като започне от неговите най-малки членове. Тя трябва да изгради правилен социален, педагогически и психологически подход, за да ги приюти в своя спасителен кораб. За тази цел е необходимо да се изградят качествени кадри, които да създадат програми и цели, които да реализират. Само чрез катехизацията на младежите, Църквата може да заеме полагашкото ѝ се място в обществото и отново да бъде социален фактор в развитието на държавата.

Бележки

- 1 **Аксентий, архим.** Литургика. Т. II. Пловдив, 2007, с. 62.
- 2 **Кожухаров, В.** Християнската мисия в условията на поместната църква. Мисията на българската православна църква. Велико Търново, 2010, 168-169.
- 3 **Биговић, Р.** Църква и общество. С., 2003, с. 93.
- 4 **Биговић, Р.** Цит. съч. с. 101.
- 5 **Стаматова, Клара** Църквата – общност на любовта. С., 2008, с. 204.
- 6 **Вълк Шеман, А.** Литургия и живот. Велико Търново, 2002, 20-21.
- 7 **Биговић, Р.** Цит. съч. 103-104.

ХРИСТИЯНСТВО

и

МОДЕРНОСТ

Дорома Трела

първа награда

от Студентския конкурс за есe 2013

„ИМА ЛИ МЯСТО ЗА БОГ
В НОВА ЕВРОПА“

ИМА ЛИ МЯСТО ЗА БОГ В НОВА ЕВРОПА?

С този въпрос бяха провокирани участниците в Студентския конкурс за есе на интернет портала Православие.БГ да споделят своята гледна точка за това дали днес изглежда невероятно да си съвременно мислещ млад европеец и християнин едновременно с това.

Тримата победители в конкурса бяха определени от жури в състав: Теодора Димрова – писателка, граматург и публицист, доц. д-р Димитър Попмаринов – декан на Православния богословски факултет на Великотърновския университет, и пром. Доброрим Димитров – свещеник във Великотърновския храм „Св. Мина“ и преподавател в Православния богословски факултет на Великотърновския университет.

Представяме Ви есето, спечелило първата награда – на Дорота Трела, студентка по българска филология в Ягелонския университет в Полша, I курс, както и третата награда – есето на Зоя Новакова, студентка във Великотърновския университет, специалност славянска филология, IV курс.

XXI век. Епохата на компютрите, интернет и бързата информация. Време, в което всеки ден откриваме някаква тайна на нашия свят. Време, в което животът ни става все и все по-удобен, защото създаваме постоянно нови машини с все по-големи технически възможности, за да работят вместо нас. Науката и техниката напредват много бързо, а с тях напредва и нашето знание за света и за другите хора.

Разбира се, че имаме право да се гордим с нашите постижения, които наистина са големи. Но всичко това, което хората са придобили, особено през последните десетилетия, носи със себе си една голяма опасност. В момента всички тези постижения могат много

лесно да ни накарат да мислим, че нашето знание е неограничено, че този свят вече няма тайни за нас, че можем да се справим във всяка ситуация.

С тази сигурност, която става все и все по-популярна сред хората, е свързано още едно нещо. Много хора са влюбени в модерното и се отказват от всичко, което според тях може да бъде наречено немодерно или старомодно. Така се отказват от собствената си култура, традиция, история и религия, и изобщо от всичко, придобито от предишните поколения. Те отхвърлят корените си като нещо скучно, неинтересно и нямащо почти никаква стойност.

Това е наистина сериозен проблем, особено в Северна Америка и Европа,

по-точно в богатите държави, където се развива свободно „западната култура“. Една от главните черти на тази съвременна култура е отричанието на религията. Богатите общества създадоха този културен модел, който през глобализацията става популярен и модерен в другите страни, като образец за това как трябва да изглежда модерната култура и стил на живот.

За този нов модел голямата роля и стойност имат парите. Събирането на пари и напредването в кариерата е една от най-големите и най-важните задачи на всеки човек. Май никой вече не помни, че отдавна западните граждани имат госта добри заплати, за да си живеят спокойно и да могат да си позволят не само това, кое то им е необходимо, но и госта удоволствия... Важно е да имаш още по-вече, да можеш да си позволиш всичко това, което пожелаеш... Дори ако заради това ще изгубиш нещо друго... Дори ако няма да имаш време за семейството и приятелите си. Нищо, че старата пословица казва: „Щастливието с пари не се купува“.

Другото нещо, което предлага тази културна система и което има в нея голямо значение, е свобода. Смята се, че тя е неограничена, че всеки може да прави всичко, което иска, и че свободата на всеки човек е приоритет. Много е добре, когато се пом-

ни, че всеки има право да прави това, което реши, но е лошо и опасно да забравяме, че това право има свояте граници. Всъщност свободата на един човек има винаги своя край там, където започва свободата на някой друг. И нищо не може да промени това. Нищо не ни дава право да раним другите, дори нашето собствено Аз. Жалко е, че все по-често хората забравят за това, или буквально се отказват от него...

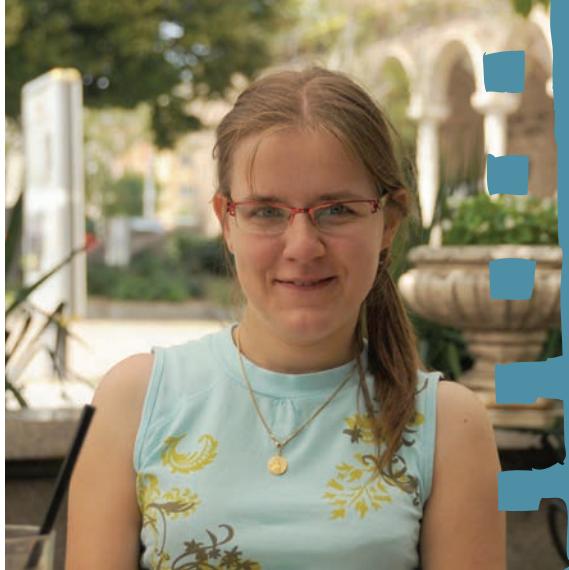
Със свободата е близко свързано още нещо – удобството. Човек, който е свикнал, че не му липсва нищо и който вярва, че му е разрешено да прави това, което иска, търси най-удобен, най-лесен и най-приятен начин да живее живота си. Много често се интересува само от своята изгода, а забравя да види другите, които искам га му подарят своето време, внимание и приятелство. Дори ако ги забелязва, често се случва така, че го е срам да каже „благодаря“... „Модерният“ човек използва не само машините, които създава, но и ситуацията и други хора, но сам все и все по-рядко помни за тях... Изисква от всички, освен от себе си...

Ако приемем такава гледна точка на темата, вече става напълно ясно защо при този културен модел, модела на богатите общества, хората се отказват от религията и от Бога изобщо. Това се случва, защото всяка

религия, всяка форма на вярата има своите правила и изисквания, които човек трябва да пази. Много често тези правила са абсолютно противоположни на това, което ни показва съвременната пропаганда. В Европа този проблем е свързан основно с християнството, което е било главната религия на тези земи през вековете в различни форми. Християнската вяра ни учи, че да се вярва в Бог не е достатъчно за човека, че той трябва да действа съгласно с Божиите заповеди и да помни, че тук, на тази земя най-важното нещо е да показва своята любов към другите хора, да се грижи за тях, и да умеет да сподели своята собственост с тях.

Бог, който изисква от човека неговото време, внимание и сили; който учи, че този живот е само пътят, по който вървим, за да получим другия, вечен живот; който казва, че богатството и удоволствията не дават нико то щастие, нико то спасение, а обратното: човешката свобода е ограничена и нищо не ни дава право да раним, или да използваме другите, за да получим нашата цел; такъв Бог пречи на идеалите на съвременната културна система. Не е нико то искан, нико то нужен.

Затова все повече хора стават атеисти или се опитват да създадат новия образ на Бога. Този измислен Бог не изисква нищо, не дава никакви

Дорота Трела е студентка в Ягелонския университет, Полша, специалност българска филология, I курс

заповеди и позволява на човека да постъпва така, както му харесва.

Дали всичко това означава, че вече няма място за Бог и за християнството изобщо в съвременна и съединена Европа? Отговорът може да бъде изненада. Не е така. Трябва да помним, че все още има големи религиозни общества, повечето от тях са християнски, пълни с вярващи хора. А докато има гори една душа, на която ѝ трябва Бог, помогава не може да се каже, че наистина няма място за Него. Струва ми се, че даже и после няма да може да се каже това, защото гори атеистите трябва да признаят, че религиите, особено християнството, е било отдавна една от колоните на европейската култура, заедно с постиженията на гръците и римляните, и че е имало голяма роля при възстановяване на тази култура, и че без Него никога тази култура не би изглеждала така, както сега... ■

Der Cosmography.

pl

herrach angezeigt wird. Was aber Lante über dem Mare Mediterraneum hat gesetz AFRICA
Welt zu konzessio: das wird also zugestanden. Und so streift sich gegen Orient hinaus.

трема награда

от Студентския конкурс за есе 2013
„ИМАЛИ МЯСТО ЗА БОГ
В НОВА ЕВРОПА“

Зоя Новакова

Шансът на новите европейци

Наричаме Европа „Стария континент“ и мнозина я определят като „лъгатата на цивилизацията“. И в действителност оттук започват и тук завършват множество световни процеси. Античност, Средновековие, Ренесанс и много други само очертават някои от културните и духовни времеви отрязъци, които са дали своя отпечатък в колелото на историята.

Сякаш е описана да бъде разделяна и събирана, разкъсвана и обединявана от древни времена, та до ден днешен. Изток и Запад мерят своите сили в непрестанна борба за оцеляване и надмощие – Източна и Западна империя, Източна и Западна църква, социалистически Източен блок и демократичен Запад. Договори, схизми, анатеми, железни завеси и световни конфликти, делби и свещени съюзи. Какво ли не е преживяло и какво ли още очаква това така неделимо парче земя?... Танкове, самолети, ракети, борби за надмощие и борби за оцеляване, репарации и репресии, Войни и мирни конференции, завоеватели и колонизатори, откриватели и рушители... Богата и страшна история.

И Винаги съм се питала каква е магията на това географски накривено пресечно пространство. Защо именно оттук тръгват най-разрушителните световни конфликти и най миротворните съюзи? Защо оттук поставят началото на своите пътешествия световните откриватели, за да се превърнат в алчни колонизатори? Защо тук Великите учени поставят основите на световните науки в помощ на човека, но и за него-вото масово саморазрушаване? Защо тук Висотата се регува с низост, за да се изправи отново и да достиigne нови висини и низки падения в една безкрайна цикличност? И търсейки отговорите на многото въпроси, характеризиращи тази контрастност, ще стигнем до един отговор и често пъти гори ще го подминем – хората забравиха Бога.

Европа е твърде плодородна почва, в която християнството покълва, за да дава столетия наред своите изобилини плодове. Нито Азия, нито Африка, нито новите земи могат да се похвалият с такава духовна плодовитост. Никъде Христовото учение не покънва такива успехи, както в Европа, за да гage мощ на духовен подем, за да определя и очертава тенденциите в образователните, художествените, литературните и гори архитектурните процеси и явления. И без това да бъде

неговата цел, християнството съумява да бъде креативно и продуктивно във всяка една сфера от културния, обществения и дори от политическия живот на Стария континент.

Това негово качество произхожда от дълбоко хуманната му същност, базирана на учението за любовта, но не просто като изява на привързаността и почитта изобщо, а като въплъщение на божественото. Бог е любов и то любов съвършена, в която отсъства и най-малка следа от злоба, ненавист и мъст. Тази любов прощаща грехите, забравя обидите, но и гради със своя вътрешен заряд, с мощта на абсолютното съвършенство.

И сякаш тази идиличност предпоставя една дълготрайна хармонична битийност, в която човекът да дистига идейно и творчески, физически и духовно абсолютното обожествяване. Несъвършената ни природа погазва тази хармоничност. Хаотично разместява вътрешните ни приоритети, поставяйки ни като заложници на греха, рушители на идеалите, самовластни господари над себе си и света. И колкото по-често и в по-голяма степен личното взема превес, егоизмът надделява над разума и над любовта, толкова по-често ставаме свидетели на катакстрофални последици.

Християнството прониква в Европа и за няколко столетия се превръща в господстваща религия. Но когато човешкият елемент надделее, това господство загубва автентичния си християнски облик. Църквата се институционализира, разделя, противопоставя и съревновава по политически и идеологически показатели. В това отношение Западната Църква поема върху пещите си бремето на много грехове – отговорността за клади, свещени войни и инквизиция, духовни преследвания и манипулиране на истината, докато Източната в същото време се бори за своето оцеляване, разкъсвана от ереси и икономически нападения. Затова и днес съдниците са много, без да съзнават истинската същност на християнството, те виждат в него негативните историческите обременености.

От друга страна, налагането на християнството като културен цивилизатор и етнически обединител подпомага допълнително неговото съвременно обществено изтласкане. Целият въввесети век е белязан от идеологическо противопоставяне срещу религиозността, наречана „опиум за народа“. Болезненото сваляне от престола на социален доминант нюминуемо води след себе си негативните последици. Гласът на Църквата става все

по-отдалечен и неразбираем. Социалните ѝ позиции рухват.

Днес кризисното положение е все по-видно. В обществото все по-често се поставя разделителна линия между Вяра и църква, Бог и религия. В същото време глобалното общество се опитва все повече да ограничи изявата на каквато и да е религиозност под претекст, че по този начин обществото се предпазва от дискриминиращи вътрешни фактори.

На Външен вид всичко това би могло да се разглежда като пагубно за самото християнство и самата Църква. Но в тези процеси прозират недъзите и грешките на религиозните водачи, които в стремежа си за разширяване на своето духовно влияние в различно време са престъпили границите на допустимост и са поели върху себе си политически функции и отговорности. Християнството е в света, но не е от света. То живее в политическата и социална обстановка, но не за да я управлява или да доминира в нея, а за да осъществи естествения преход към вечното битие, да прогласи Божието царство за онези, които искат да го наследят, да покаже пътя за спасение.

В съвременната социална и политическа обстановка християнството има уникалната възможност да се върне

Зоя Новакова е студентка във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”, специалност славянска филология, IV курс.

към своите корени, да преоткрие автентичния си вид. Християнството не трябва да се налага като религиозно учение или ритуално-култова практика. То трябва да се живее и чрез дела да проповядва непрестанно своите истини, получаващи божествения си завършек в Светата Троица. Затова Христос казва, че Вярващите са светлина и когато хората видят тази светлина, трябва да прославят Своя Небесен Отец.

Днес християнството не трябва да бъде поставяно на обществен пиецестал, да бъде налагано като социален морализатор или културен цивилизатор. Християнството не може да реши обществените проблеми, свързани с бедност, насилие, агресия, наркомания, като бъде външно налагано или учебно изучавано. Ако човек не го възприеме съзнателно и не го живее, не може да бъде пълноценно повлиян от него.

И ако трябва да отговорим на въпроса „Има ли място за Бог в нова Европа?“, то недвусмислено трябва да посочим, че нито географските граници, нито етническите особености, нито историческата обусловеност могат да определят, ограничат или разширят мястото на Бога. Той не може да бъде вмествен във времето и пространството, в социалните граници, в политическия рег. Човек може да вмести Бога единствено в сърцето и в душата си, за да живее чрез Вярата в Него.

Това е шансът, който нова Европа несъзнателно дава на Вярващите – да бъдат истински, автентични християни, да преоткрият общението в Църквата и в Евхаристията, да израсват духовно, без това да бъде външно, национално или политически налагано, исторически унаследено или припознато, а вътрешно осмислено и преживяно. Тогава свободният избор ще бъде лична отговорност, а неговите плодове истински и спасителни. ■

АБОНАМЕНТ

2014

За 6 месеца: **20 лв.** (5 книжки)

**НОВО! АБОНАМЕНТ
ЗА ЕЛЕКТРОННАТА ВЕРСИЯ
на сп. Свет (в PDF формат)**

За 6 месеца: **10 лв.** (5 книжки)

АБОНАМЕНТ

АБОНАМЕНТ

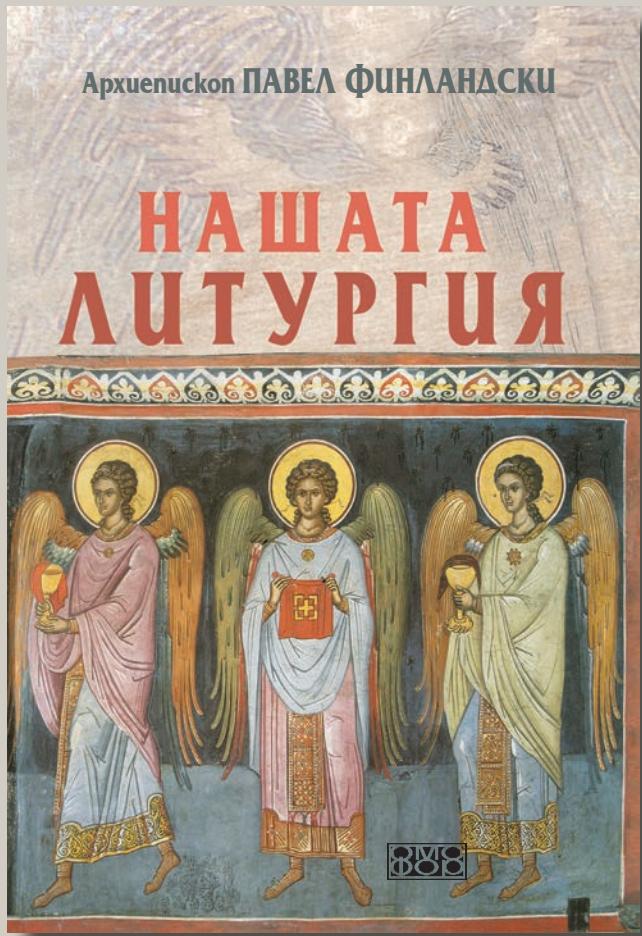
www.svet.bg

Абонирайте се чрез:
**ОНЛАЙН КНИЖАРНИЦАТА на
Православие.БГ**
(www.pravoslavie.bg);
БЪЛГАРСКИ ПОЩИ –
каталожен номер **1690**
www.abo.bgpost.bg
ДОБИ ПРЕС – каталожен номер **569**
(<http://www.dobipress.bg/svet>).

Поръчайте на shop.pravoslavie.bg

Предлагаме тази книга като ръководство за хората, които искат да се запознаят с православната Литургия. Резултатът от подобно запознаване няма да зависи вече от книгата, а от Светия Дух, Който духа, дето иска (Иоан 3:8).

Бихме искали да хвърлим светлина върху Литургията чрез езика на нейните собствени текстове. Ще обърнем внимание и на най-важните промени, извършени в Литургията по пътя на историческото ѝ развитие, които ще ни помогнат да разберем по-добре сегашната ѝ структура.

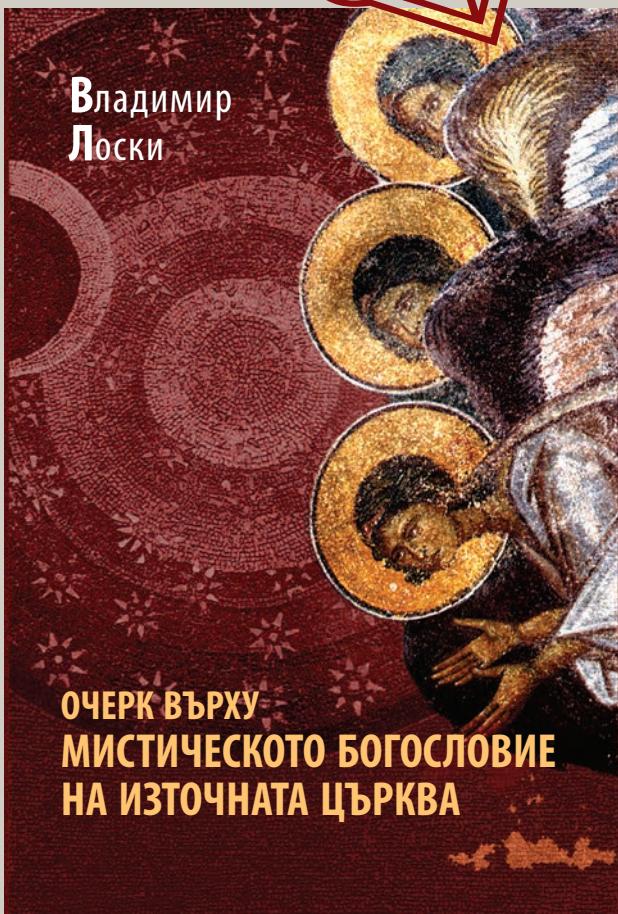
Книгата е адресирана и към православни, и към неправославни читатели. Духовното ръководство и практическите съвети относно Литургията в бележките, коментарите и приложенията в края на книгата са предназначени специално за присъединилите се към Църквата в зряла възраст. По този начин тя може да бъде разглеждана и като архиерейско послание.

Архиепископ Павел
Финландски

Богословието и мистиката се подкрепят и взаимно се допълват. Едното е невъзможно без другото: ако мистичният опит е лично разработване и оползотворяване съдържанието на общата вяра, то богословието е начин на изразяване за обща полза на онова, което може да бъде преживяно от всеки. Без истината, съхранявана от цялата Църква, личният опит е лишен от всяка достоверност и обективност; той се превръща в смешица от истина и лъжа, от реалност и илюзия, един „мистицизъм“ в отрицателния смисъл на думата. От друга страна, учението на Църквата не може да има никакво влияние върху човешката душа, ако не изразява по някакъв начин вътрешния опит за истината, който е даден в различна степен на всеки вярващ. И така, няма християнска мистика без богословие, но по-същественото е, че няма богословие без мистика.

Владимир Лоски

или
търсете в по-добрите
книжарници!

ВЪРХУ КРИЛАТА НА ДОМÉNICOS

**Страданието
и светлината
в картините
на Ел Греко**

Маргарита Друмева

И аз, като се изкачвам по тясното, дъждовно гладко платно – близо триста години са минали, се почувствах хванат от ръката на Силния Приятел и наистина се видях вдигнат на гвете огромни крила на Doménicos (Ел Греко) до неговите небеса, които бяха пълни с портокалови дървета и вода, говорещи за родината му.

Одисеас Елипис

Много години минаха, откакто за пръв път видях картини на Ел Греко в Музея за изящни изкуства в Будапеща – „Благовещение“, „Каещата се Магдалена“, пейзажи от Толедо, пред които преди повече от три века са спирали жителите на града, за да видят къщите си. Името Ел Греко е Всъщност псевдоним на великия художник, скулптор и архитект от времето на испанския Ренесанс – Доменикос Теотокопулос (1541-1614), с което име е подписвал картините си. През 16 век е било нещо обичайно след името да се посочва националната принадлежност на художника, оттам „Греко“ – „Гъркът“, или Кръст („Кримски“).

Доменикос Теотокопулос е роден в село Фоделе на о. Крит през 1541 г. Тогава островът е венецианско владение и процъфтяващ център на италианския Ренесанс, където широка известност придобива кримската живописна школа, а литературата на острова достига високо развитие. Съвсем естествено е идеите на пост-византийското

изкуство, съсредоточени във Венеция, да намерят широк отзив и на о. Крит.

Бащата на Доменикос е търговец и бирник, по-големият му брат – също, а бъдещият художник учи в кримското училище и получава първите си уроци като художник на икони. Тогава той вероятно изучава древните гръцки и латински класици, а след смъртта си оставя 130 книги – нещо като „работна библиотека“, включително Библия на гръцки език с обяснителни бележки от Джорджо Вазари, известен като първия историк на изкуството, автор на „Животът на най-великите художници, скулптори и архитекти“.

По това време в Кандия живеят около 200 художници, организирани в „гилдия“, по типичен италиански модел. Намерен е документ от 1563 г., в който Доменикос е описан като „maestro Domenigo“, т.е. на 22-годишна възраст той е вече майстор в гилдията и вероятно притежател на собствено ателие.

Имајки предвид многобройните въстания на коренното православно население срещу венецианския католицизъм, повечето изследователи считат, че семейство Теомокопулос е свързана с Гръцката православна църква. Един от чичовците на Ел Греко е бил православен свещеник, а и името Доменикос не се споменава в католическите архивни кръщелни записи на остров Крит.

Типична за времето е миграцията на много православни християни на запад, особено художници. На 26-годишна възраст Доменикос пристига във Венеция, където пребивава не повече от 4 години. До нас е достигнало писмо, написано от възрастния приятел на Доменикос – последния забележителен художник-миниатюрист от епохата, хърватина Джулио Кловио (1498–1578). Според писмото малдежът е „ученик и последовател“ на Тициан, който по това време е около 80-годишен, но все още в силата си. Това би могло да означава, че Доменикос е работил в голямото ателие на Тициан, макар да няма сигурни данни за това. Кловио характеризира малдия си приятел като „рядък талант в рисуването“. От този период е известен портрет на Кловио, рисуван от критския художник.

Приблизително около 7 години Доменикос живее в Рим, където влиза в контакт с интелектуалния елит на града. Запознава се с римския учен Фулвио Орсини, който събира по-късно седем картини на художника. По препоръка на Кловио, Доменикос става гост в Palazzo Farnese – гворец, построен през късния Ренесанс в Рим, който кардинал Алесандро Фарнезе направи център на артистичния и интелектуален живот на града. В неговото изграждане участват едни от най-известните италиански архитекти от XVI век – Микеланджело, Якопо Барози и Джакомо дела Порта. Цикълът фрески „Любовта на богощето“ в гвореца, дело на художника Караджи, поставя началото на две различни тенденции в живописта от XVII век – римския барок и класицизма. По това време там е изложена прочутата скулптурна колекция на Фарнезе. В началото този гворец е проектиран за самия кардинал и семейството му, но когато Фарнезе става по-късно папа Павел III, сградата значително е разширена и декорирана. Най-вероятно в това време започват да наричат Доменикос Ел Греко.

По време на пребиваването си в Рим, критският художник съществено променя стила си и започва да рисува нео-

бичайни интерпретации на традиционните религиозни предмети и теми. Творбите му носят духа на Венецианския Ренесанс, с гъвкави, удължени фигури, напомнящи на Тинторето и хроматичната рамка, която го свързва с Тициан. В духа на Венецианската живопис, художникът организира своите мулти-фигурални композиции с ярки пейзажи и игра на светлината. В същото време неговите творби са обогатени с нови елементи – ярки петна, страни гладни точки, бурни жестове, повторно завъртане и обръщане на фигуранте – елементи, типични за маниеризма.

Маниеризъмът е продължение на късния Ренесанс и най-голямо влияние в него има Микеланджело Буонароти, но към тази група художници спадат Тициан, Франческо Пармиджанино, Анджело Бронзино. Най-характерни за него са издължените фигури, неестествените пози, студенина и липса на психологизъм при портретирането. Името „маниеризъм“ изва от желанието на учениците на големите майстори от Ренесанса да усвоят техния „маниер“, понеже имат огромно влияние върху много поколения художници след тях.

Благовещение

Ел Греко непрекъснато търси свой собствен стил. В Рим той не се поколебава да отхвърли „Страшният съд“ на Микеланджело в Сикстинската капела и предлага на папа Пий V отново да нарисува картина в съгласие с по-строгото католическо мислене. Критският художник изразява амбиции към старите майстори, рисувайки портретите на Тициан, Микеланджело, Кловио и др., но в същото време казва за Микеланджело, че „е добър човек, но не знае как се рисува“. Съперничеството между него и големите художници преди него е проява на желанието му да защити своя собствен худо-

El Espolio

жествен стил и нетрадиционните си артистични виждания.

Въпреки че Ел Греко си спечелва уважението на видни интелектуалци, неговата позиция относно старите майстори му създава много врагове в Рим. Наричат го „глупав чужденец”, а Фарнезе открито задължава кримския художник да напусне гвореца. В

края на 1572 г. Ел Греко открива собствена работилница и наема художниците Латанзио Бонастри и Франциско Пребосте за помощници. Това продължава около 5 години, след което Ел Греко заминава за Испания – най-напред за Мадрид, после за Толедо, където остава до края на живота си.

Толедо през тези години е религиозната столица на Испания и гъсто населен град със „занемито минало, проспериращо настояще и несигурно бъдеще”. Това е времето, в което се строи огромният манастир-гворец Ел Ескориал с благословията на испанския крал Филип II, който все по-трудно намира добри художници за големи картини, с които да украси гвореца. След отказа на Тинторето, Веронезе и Антонис Мор да работят за него, Филип II наема Хуан Фернандес де Наварете, при все, че не е толкова малантелив, но пък притежава добри човешки качества, „серизност и благоприличие”. Точно в този момент, чрез посредничество на Кловио и Орсини, Ел Греко се среща с Бенито Монтано – испански хуманист и агент на крал Филип, както и с още други испански интелекту-

алци, между които синът на Диего де Кастиля – свещеник от катедралата в Толедо, чието приятелство ще осигури първите поръчки към критския художник и изрисуване на редица испански църкви.

Така през 1577 г. Ел Греко пристига в Толедо, а в следващите две години той изработва олтара и рисува девет картини за построената преди пет века църква *Santo Domingo el Antiguo*, между които „Света Троица“ и „Успение Богородично“. Тези творби ще създават репутацията на художника в Толедо.

„El Espolio“ е една от най-известните картини на Ел Греко, рисувана през този период за високия олтар на катедралата в Толедо, където се намира и до днес. На картина е изобразена централната фигура на Христос в червена дреха, която гледа нагоре към небето. Около него са сгрупани хора, които спорят за дрехите му, един мъж в зелена риза държи Спасителя с въже, а друг подготвя разпятието му.

Лицето на Христос е озарено, в рязък контраст с грубите фигури и лица на палачите му... Картина е предизвикала някои възражения от страна на свещениците в катедралата – относно тримата Марии в нозете на Христос, детайла с въже и решението на Ел

Греко да постави мъчителите над глагата на Спасителя, като тези възражения водят и до финансово санкции – художникът получава приблизително една трета от договорения предварително хонорар.

Това е една от първите картини, които Ел Греко рисува в Испания, но още тук се забелязва как художникът е загърбил класическите принципи на рисуване като мярка и пропорция. Той често споделя, че върховният стремеж на изкуството е благогамма, когато с лекота твореца постига разрешаването на сложни проблеми.

Всекое по-късно тази картина ще бъде наречена „шедъвър“ и „извънредно оригинална“, понеже темата за разграбването на дрехите на Спасителя не е била предмет на рисуване в западното изкуство. Но все пак, картина е дължи мощния си ефект на цветодобет. Досега са познати повече от 17 версии на тази картина, някои от които са дело на ръката на самия критски майстор.

Ел Греко има намерение да спечели благоволението на крал Филип II и да създаде собствена марка в неговия двор. Наистина художникът успява да осигури две важни поръчки от монарха и рисува *Allegory of the Holy League* и *Мъченничеството на св. Морис*, ма-

кар кралят да не одобрява карти-
ните и заповядва да ги сложат не в
катедралата, а в сградата на храма,
която служи за събори и църковни съ-
дилища. Има само предположения за
недоволството на Филип II. Може би
най-основателното е това, че Ел Греко
отхвърля правилата на Барока – ху-
дожествен израз на Контрареформа-
цията, което цели възстановяването
на католицизма в протестантските
области. Запазена марка на критския
майстор е стилът на рисуване, не съ-
държанието на образа, както повеля-
ват принципите на Барока.

Особено място в неговото разбиране
за живопис е отделено на използването
и съчетанието на цветовете. Ел Греко
счита, че цветът е по-важен елемент
от формата и затова има предимство.
Художникът харесва „сuroви и чисти
цветове, на големи петна“ върху плат-
ното. Същественият му стил отрича
описателните амбиции на картина-
та, като за сметка на тях засилва
драматизма. Изключително високите
и стройни фигури, удължените компо-
зиции са предпочитани от художника,
които пренебрегва законите на приро-
дата, за да постигне естетически и
по-изразителен ефект, особено когато
рисува олтари. Веднъж дори удължава
един олтар приблизително с половин
метър, за да постигне желания ефект.

Така или иначе, Ел Греко е лишен от
подкрепата на испанския крал и ма-
кар да не е имал такова първоначал-
но намерение, е принужден да остане в
Толедо. Няколко години по-късно той
наема помощник – италианският ху-
дожник Пребосте, с когото изработ-
ват олтарни рамки, статуи и карти-
ни. През 1586 г. получава поръчка от
енорийския свещеник на църквата
„Св. Тома“ – да нарисува картина по
една местна легенда. Ел Греко нарича
картината си Погребението на граф
Оргаз, което става една от най-из-
вестните му картини и в което ху-
дожникът съчетава композиционно
земното и небесното царство.

Легендата е позната в Толедо още
от началото на XIV в. Граф Оргаз е
бил набожен човек, който организирал
много благотворителни акции и финансирал
разширяването и украсата
на църквата „Св. Тома“ – енорийската
църква на Ел Греко. Според легендата,
на неговото погребение самите
св. Стефан и св. Августин се спускат
от небето в човешки образи и по-
гребват графа със собствените си
ръце пред заслепените очи на всич-
ки присъстващи. Ел Греко изобразява
лицата на най-видните мъже в Толе-
до по него време, отдавайки почит
на юристи, поети, духовници, учени
и аристократи. Самото погребение

и сцената с чудото са изобразени в долната част на картинаата (земното царство), а ледените облаци в небесата се разтварят, за да приемат прavedника в рая. На върха на триъгълника горе се намира Христос, облечен в бяло и целият в слава. Другите върху на триъгълника са Мадоната и св. Йоан Кръстител. Наоколо са апостолите, мъчениците, библейските царе, гори калът на Испания – Филип II е нарисуван до тях. Сред плеядата образи може да се види и лика на Хорхе Мануел – сина на Ел Греко – това е момчето вляво, а на носна кърпичка в джоба му може да се види подписьт на художника и надписа 1578 – годината, в която е родено момчето. Наг виднатата ръка на един от опечалените може да се види образът и на самия художник.

В зрелите му творби форма и пространство се преплитат – точно такова преплитане ще се появи отново три века по-късно в творбите на Сезан и Пикасо. Ел Греко е майстор на използването на светлината и както

Погребението на граф Оргаз, 1586-88

казва Джонатан Браун, „Всяка фигура изглежда носи своя собствена светлина. Вътре в себе си или отразява светлината, която се излъчва от невидим източник”.

В картината „Погребението на граф Оргаз“ много ярко е елиминирано всяко обяснение на пространството – няма земя, няма хоризонт, нито небе, нито перспектива. С тази творба Ел Греко оставя зад гърба си римските и венецианските формули, по които е рисувал досега, и постига експресионен ефект на действието във фронтална равнина. Мнозина изследо-

Девата на непорочното зачатие, 1608-13

Ватапи считат, че тази картина е повратна точка в творчеството на критския майстор. Следват години на интензивна творческа работа.

Така Толедо става втора родина на Ел Греко. В неговата работилница са създавани живописни и скулптурни ансамбли за различни религиозни ин-

ституции – три олтара за параклиса на „Сан Хосе“ в Толедо, картини за Августинския манастир в Магриг, четири странични олтари, картина „Чудото на св. Илдефонсо“ за Болницата на милосърдието между Толедо и Магриг, за която художникът изработва не само живописни платна, но и скулптура и се проявява като архитект. Там той декорира параклиса на болницата, позлатен дървен олтар и множество скулптури.

Неговото най-важно архитектурно постижение е в църквата и манастира „Св. Доминго ел Антигуо“, за които той също изпълнява скулптури и картини. Ел Греко е художник, който включва архитектурата в живописта. Някои дори го наричат „писател на живопис, скулптура и архитектура“.

Общинските служители, които поръчват картина „Девата на непорочното зачатие“, казват за Ел Греко, че той е „един от най-великите мъже в това царство, така и извън него“. Въпреки хвалебствията обаче, обещанияят хонорар не му е изплатен и Ел Греко потъва в съдебни дела. Към края на живота си художникът явно изпитва икономически трудности. Последната поръчка в живота си Ел Греко получава от болницата „Св. Йоан Кръстител“ в Толедо.

Кримският художник е живял под наем в жилище с 24 стаи, собственост на маркиз дьо Вилен, херцог на Ескалон. Там се намира и неговата работилница. Често кани гости в къщата, музиканти например, които свирят по време на Вечерята му. При него живее синът му – Хорхе Мануел, който също става художник и наследява студиото. Жеронима де лас Куевас – майката на сина му, най-вероятно не е живяла с тях по няясни причини.

През 1614 г. Ел Греко заболява сериозно и умира на 7 април на 73-годишна възраст. Погребан е в църквата „Св. Доминго ел Антигуо“ в Толедо.

Грък по произход, италианец по образование, Ел Греко в най-зрелите си творчески години живее попопен в религиозната среда на Испания и дори някои изследователи го считат за най-ярък представител на испанска мистика. Както повечето ве-

лики личности, изпредварили времето си, Ел Греко остава неразбираем за своите съвременници. Неговият уникален художествен стил влиза в противоречие с тогавашните принципи на ранния бароков стил, поради което не е имал и последователи. Или поне един век след него. Единствено синът му и още няколко неизвестни художници се опитват не търде успешно да копират творбите му. Някои от коментаторите тогава описват творчеството на Ел Греко като „странно“,

"Отварянето на петия печат", 1608-1614,
Музей Метрополитън, Ню Йорк

„нелено”, „екцентрично”, „достойно за презрение”, „стигащо до лудост”, макар да признават художествените качества и оригиналността им.

Едва в края на XVIII век, когато Романтизмът прониква с идеалите си в светогледа на тогавашните хора, творчеството на Ел Греко е поставено на преоценка. Мнозина се възхищават на странните дълги лица в картините му, экспресивните цветове и майсторската техника на художника. Най-напред във Франция започва широко възраждане на интереса към неговата живопис. Ел Греко е наречен „предшественик на европейската романтика”, а в края на XIX век, испанските художници в Париж

го приемат за свой пътеводител и наставник.

В началото на XX век изследователят на френския импресионизъм Юлиус Майер пътува до Испания, с намерение да проучи Веласкес. Вместо това обаче той открива Ел Греко, изследва творчеството му и издава впоследствие книга, в която го описва като „велик художник от миналото”, „предвестник на модернизма”.

„Ел Греко откри сферата на нови възможности. Дори самият той не бил в състояние да ги изчерпи. Всички поколения, които идват след него, живеят в неговата сфера. Има по-голяма разлика между него и Тициан – неговия учител, отколкото между него и Реноар или Сезан”... Юлиус Майер

През XX век Ел Греко е считан не просто за модерен художник, а за майстор, който е много стъпки пред нас, обрнал се назад, „за да ни покаже пътя”. Той е един от любимите художници на Джими Картьър, 39-ия президент на Съединените щати, който казва, че Ел Греко е „най-изключителният художник, може би три или четири века изпреварил времето си”. Пол Сезан, един от пред-

шествениците на кубизма, е повлиян от зрелите творби на Ел Греко, като много изследователи виждат сходства и общи елементи в структурата на творбите на двамата художници – в нарущаването на човешкото тяло, както и в организацията на пространството, което ги прави „духовни братя“, въпреки вековете, които ги разделят. Някои изследователи дори говорят за триъгълника Ел Греко – Сезан – Пикасо.

По-късно символистите и Пабло Пикасо през неговия Син период, привлечени от студената тоналност на Ел Греко, използват идеята за странната анатомия на неговите аскетични фигури. Известна е следната случка от живота на Пикасо: докато работи върху картина „Госпожиците от Авиньон“, той посещава своя приятел Игнасио Сулоага в студиото му и изучава картина на Ел Греко „Отварянето на петия печат“, която тогава е собственост на Сулоага. (Преди него картина е била собственост на испанския премиер Антонио Кановас дел Кастило през XIX в.) Мнозина виждат стилистични прилики и връзка между мотивите на двете картини и предполагат, че именно картина на Ел Греко е възхновила Пикасо да

Пикасо, „Госпожиците от Авиньон“

нарисува по този начин „Госпожиците от Авиньон“, понеже е огледален образ на „Отварянето на петия печат“. Самият Пикасо твърди, че „кубизъмът има испански произход“ и структурата в творбите на Ел Греко е кубистична: композицията, преупорядочването на формите, преплитането на пространствата – земното, небесното, специалните отблясъци и ефектите на отраженията.

За основа на картина „Откриването на петия печат“ служи библейският текст в „Омкробението на Йоан“ (6:9-11) и е рисувана през последните години от живота на Ел Греко за страничен олтар на църквата „Свети Йоан Кръстител“ извън стени на Толедо. Тя разкрива душите на преследваните мъченици, които викат към Бога за правосъдие срещу гонителите им на земята. Евангелистът

Св. Йосиф и Детето Иисус

Йоан е на преден план, а зад него са нарисувани голи тела на праведници, които получават бели грехи за спасение. Някои тълкувателни виждат в нея противопоставянето между земната и божествената любов, като тази

тема е залегнала и в други платна на Ел Греко.

Художниците от немския експресионизъм също виждат в стилистиката на Ел Греко сродна душа по отношение възприятията им за изкуство. Джаксън Полък, един от най-ярките представители на абстрактния експресионизъм, е изключително повлиян от Ел Греко и има три книги, посветени на критския майстор.

Личността и творчеството на Ел Греко са източник на вдъхновение за поети, писатели, композитори, филмови дейци. Гърцкият композитор на електронна музика Вангелис издава специален симфоничен албум „Ел Греко“. Райнер Мария Рилке и Никос Кацандзакис изследват живота и творчеството му, а през няколко години по световните екрани бе проектиран филма „Ел Греко“, съвместна продукция на Гърция, Испания и Англия. ■

КАМПАНИЯ

СВЕТИНИ

ЗА СЪХРАНЯВАНЕ НА ЦЕННИТЕ СТЕНОПИСИ НА СЕСЛАВСКИЯ МАНАСТИР „СВ. НИКОЛАЙ МИРЛИКИЙСКИ“

Фондация „Покров Богородичен“, с подкрепата на Софийската света митрополия и на Столичната община, инициира кампанията **СВЕТИНИ**, посветена на запазването на фреските на Сеславския манастир „Св. Николай Мирликийски“.

Сеславската света обител принадлежи към манастирите от т. нар. Софийско Светогорие. В запазения манастирски храм все още могат да се видят прекрасни стенописи, датиращи от началото на XVII век, за които се предполага, че са дело на прочутия иконописец и храмостроител свещеник Пимен Зографски и на негови ученици.

Днес обаче в манастирската църква цари разруха и дух на изоставеност. Целта на кампанията е да събере средства за консервация и реставрация на средновековните фрески и така тази светиня да се съхрани за поколенията.

Дарения за кампанията СВЕТИНИ за запазване на фреските на Сеславския манастир се набират по сметка:

Общинска банка IBAN: BG53 SOMB 9130 1027 9408 01,

и чрез дарителски СМС на номер 17 777

**с текст на латиница DMS SVETINI (за абонати на Globul,
Vivacom и Mtel) 1.20 лв. с ДДС.**

Да помогнем ценните стенописи на Сеславския манастир да възвърнат предишната си слава и красота!

Лиляна Хабянович-Джурович

ДЛ БЪДЕШ
ЩАСТЛИВ
ЗНАЧИ
ДЛ ПРЕГРЪЩАШ
ИИСУС...

откъс от романа „Радост на Всички скърбящи”,
посветен на земния живот на Божията Маїка

ΗΓΕΙΝΗΣΙ

τεχνη

...**М**инаха месеците тишней,
хешван, кислев. След унилата, мрачна
есен доиде ветровита, студена зима.
Демето в мен растеше и наближаваше
часът, когато ще Го видя.

По това време в цялото Римско царство беше обявена Волята на император Октавиан, който наричаше себе си Велик или, както те казват, Август. Трябваше да се запишат всички, живеещи в пределите на империята – и знамните граждани на Рим, и ние, които имахме по-малки права.
– Заповядаха всеки да се запише на мястото, където е роден. Затова трябва да тръгнем за Витлеем Юдейски, в Давидовия край. Ще можеш ли да пътуваш, Мария? – загрижено попита Йосиф.

– Бог ще ми помогне – отговорих.

Знаех, че трябва да тръгнем на път. Римляните усещаха, че всяко дете от добро семейство в Израил вижда в тяхно лице чужденци и неприятели. Непрекъснато се страхуваха от бунтове. Затова тълкуваха всяко непослушание като съпротива срещу тях и го наказваха.

Тръгнахме заедно с Йосифовите синове, със синовете на Йосифовите синове и с още няколко от нашите роднини. Но на мен ми беше трудно дълго да седя на магарето. Изморявах се и да ходя, затова аз и Йосиф често спирахме за почивка. Все повече изоставахме. И

стигнахме на определеното място едва към края на четвъртия ден.

Витлеем е разположен на върха на скалист бряг, издигащ се над Долината на хлябовете. Градчето е малко и малобройно. А в дните на пребояването Давидовите потомци бяха плъзнали из целия град и го бяха завладели, както мравки завладяват паднала смокinya.

Скитахме се из мрака и калта. Аз се клатех на магарето, държейки се за гривата му, а Йосиф залиташе и едва влячеше умореното животно. Търсехме да отседнем някъде. Напразно. Всяка къща, всяко място за пренощуване, всяка работилница и килер бяха препълнени с хора. През отворените врати лъжаше горещ, тежък въздух.

Така стигнахме на края на града. Пред нас се простираха пасища. В

далечината трептяха огньовете на пастирите. Йосиф се завъртя няколко пъти, докато реши какво да прави.

– Бог ще ни помогне – повторих.

Тогава неочаквано се появи човек, сякаш изникна насред пътя. И още преди да го помолим за помощ, той ни предложи място за нощуване.

– Не е така удобно, както сте сvikнали, но е сухо и топло – каза той. – Това е Царска пещера. Може синове тук оставят обиче, воловете и магаретата си. Но старите хора казват, че В нея често е отсядал Давид, още докато е бил само най-младият от синовете на Йесей и пастир.

„И роди ни се Младенец. Син ни се роди...”, пише Исаия.

– Роди ни се Младенец. Син ни се роди – повтарях, опита от щастие, докато Чедото ми лежеше на гърдите ми.

То излезе от мен същата нощ, когато пристигнахме Във Витлеем. Родих Го без болки. Леко, както когато цветето преминава от една ръка в друга.

Той, Които беше влязъл в утробата ми като Божествен огън, без да я повреди, сега лежеше в обятията ми като светлина. И аз не виждах нищо, освен Него. Всичко, което ставаше около нас и за което по-късно ми разказаха Йосиф и Саломия, Витлеемска баба, беше останало в сянката на тази светлина.

Беше прекрасно Дете, Йоане! Дивно чудо! И сега, когато затворя очи и

вдишам дълбоко, усещам този мирис на чистота и мекотата на розовоцвето лице, убедена, както и тогава, че нищо, което е докосвала човешка ръка, не е така меко и топло, както кожата на моя Син.

А може би така мисли всяка мајка.

Когато Го притиснах до себе си, Той ме погледна сериозно, с онзи невероятен поглед, които спира всичко. Всички въпроси и всички отговори. Цялата истина за света. Този поглед проникна в сърцето ми. А то плуваше в блаженство като в нектар. Струваше ми се, че вече не съществувам. Всичко в мен беше Негово.

Това, което ти говоря, само бегло наподобява на действителното ми преживяване. Както бледото отражение на лицето във водата наподобява самото лице. Както краката море на камъка наподобява цялото море.

Наистина, наистина не мога да ти опиша онези първи часове, които прекарах със своя Син. Тези сложни и възвишени, и в същото време толкова прости чувства. Презголеми са за момите думи. Прекалено силни, за да могат да ги задържа, облечени в изречения. И въпреки това, разплискани и неуловими като нежност.

Най-важното е невъзможно да се изкаже, както и Божието име.

„Какво си е помислил, когато е видял лицето ми? И кого сънува сега?”, питах се и когато заспа сут. Слушах

Владимировска икона от XIV в.

шишането Му, внимателно следях на-
дигането и спускането на малките
Му гърди, вслушвах се в пулса Му.
„Какви ще бъдат дните на Твоя же-
вот, Чедо мое? Цвете майчино? Ало-
бов единствена? Какъв път в живота
Ти е определил Творецът? И как аз да
бъда това, което Ти е необходимо?
Как да Ти помогна да изпълниш онова,
за което си роден? Как да оправдая
милостта, която ми е дадена с това,
че Ти си мой Син?”, мислех си. Както

щях да правя през целия си живот.
Както се измъчва, предчувствува и се
говоуми всяка майка.
Тогава Той се усмихна в съня Си и аз
неочеквано си помислих: „Да бъдеш
щастлив, значи да прегръщаш Иисус!“
След това шепнешком повторих тази
мисъл. А после на глас. И ми се стру-
ваше, че сумите от устата ми капят
като мед.
Да бъдеш щастлив, значи да прегръ-
щаш Иисус.

Иисус, нашият Господ и Бог, Които е Истина и Живот, и Чиято сила Възражда всички мъртви за Вечен живот, е слязъл от Вечността във времето, от Небето на Земята.

Родил се е през най-дългата нощ от годината, в първите часове на зимното слънцестоеие, когато денят става все по-дълъг, а времето за почивка и тъмнината – все по-кратки. Това е денят, когато Сънцето тръгва нагоре, към Върха на небето. Защото Той е Сънцето. Сънцето на Милостта и Правдата.

Светът е погледнал към Давидовия град, към Витлеем, които ние, евреите, наричаме Дом на хляба. Защото Той е Хлябът на живота.

Първото му жилище е била пещерата. Място на мрак и всякаакви изкушения. Защото светът, в които е дошъл, е бил предел на мрака. А хората, както преди девет века е пророкувал Давид, „седяха в тъмнина и смъртна сянка, защото не чуха Божиите думи и нехаеха за Волята на Всешишния”. Падението в бездната на беззаконието било страшно. Езичниците били потънали в най-скверни пороци. Животът им бил богохулен, а забавлението – гнусни и жестоки. Синовете на Израил също се били отдалечили от Бога. Вярата им била строга, но без любов. Приближавали се към нея, спазвайки правилата, но с празно сърце.

Тогава се случило онова, което Бог бе обещал чрез гласа на Исаия: „Народът, които ходеше в тъмнина, видя велика светлина, и за онези, които седяха в земята на смъртната сянка, блесна светлина”.

Дойде Той. Той, Които е Светлината на света.

При яслите, в дъното на пещерата, лежаха овце, вол и магарета. Вол, като знамение за онези евреи, които и сега в ума си играят около златния телец. Магарета, като знак за езичниците, чийто бог е имал образа на чудовищно златно магаре от Дора. А овцете? Те свидетелстваха, че Отец е изпратил Сина като жертвата за спасението на хората. Не е ли помърдило това и Йоан, Захариевият син, моят първи учител, когато Го е видял на брега на Йордан? „Ето Агнецът Божи, Които Взема Върху Си греха на света!”, е казал той. За да се събудне казаното от Исаия: „Той бе заведен на клане като овца, и както агне е безгласно пред стригачите си, така и Той не отваряше устата Си”. Мария, Неговата Майка, Го положи на сламата, защото светът беше празен, и чупливш и тленен като слама. А Той е дошъл, за да даде на този свят пълнотата на благодатта.

Първи са му се поклонили пастирите и мъдреци. Едните, най-близки до природата и живота в неговия най-

прост вид, и другите, притежатели на най-големите знания на Стария свят. И еднакво, макар и всеки по свой начин, познаващи всички човешки немощи, както и силата и славата Господни.

Пастирите представляваха народа на Израил. Мъдреците бяха дошли от Изток, откъдето бяха тръгнали, следвайки сияйната звезда, символ на останалите народи, повикани да следват блясъка на Светлината на Света и да го ѝдат га му се поклонят. Срещата на пастирите и мъдреците пред току-що родения Иисус е предобраз на Църквата, която ние, Неговите апостоли и ученици, създадохме от Неговата кръв и Неговата жертвба. А Той Сам много пъти е казвал: „Аз съм добрият Пастир“. Събирал е изгубените овци, и, без да жали труд, любов и мъдрост, ги е връщал в Божието стадо. Мария, Майката на Иисус, и по Негова воля, моя майка, не е дала съществуване на Бога: но второто Лице на Света Троица, Бог Син, без да се отделя от Бог Отец и Бог Дух Свети, е пребивавало в нейната утроба, в която се е съединило с човешката природа и е станало Богочовек.

Това се извършило по неизказан и неописуем начин, противно на човешкия ум и човешката природа. Но Бог може да направи и това, което човекът не може да проумее.

Родил се Син Емануил. Емануил значи: „С нас е Бог“. Бог като нас. Бог с човешка природа. Подобен на човека във всичко, освен в греха. Богочовек. А тази, която Го е родила? Как да я назовава? Няя, Благословената между жените? Няя, която ще славят всички родове? Няя, която е родила Бога? Как другояче, освен Богородица?

Иисус е роден във времето от Майка, но без баща. В същото време, Той е роден преди всички векове от Небесния Отец, но без майка.

Но днес е лесно да тълкуваме, след всичко, на което сме били свидетели. Да събираме знаменията и да намираме тяхното значение след това, което се е случило. Да споменаваме чудото на Неговото раждане като доказателство, че Божият Промисъл е пълен и съвършен.

Този ден, в който се е родил Иисус, син на Йосиф, син на Яков, от Давидовия род и Юдиното племе, както Го записаха в царските книги, Бог е скрил истинската дълбочина на най-голямата тайна, извършила се от сътворението на света.

Трябвало е да се изпълни целият път на Сина Божи и Сина Човечески, за да разберем ние, грешните и недостойни, Кои е пребивавал между нас.

Превод от сръбски:
Татяна Филева

Фондация „Покров Богородичен”
Издателство „Омофор”
София 1330, ул. „Младежка искра” 3
тел.: (02) 987 16 55
e-mail: omophor@gmail.com

www.pravoslavie.bg
www.omophor.com

Книжарница
<http://shop.pravoslavie.bg>
e-mail: bookstore@pravoslavie.bg

* * *

Електронни издания
<http://ebooks.pravoslavie.bg>
e-mail: ebooks@pravoslavie.bg

p r a v o s l a v i e . b g

WWW.SVET.BG